

Natur & miljø

NATUR & MILJØ / 3-2013
ET MAGASIN FRA NATURVERNFORBUNDET

FOTO: KRISTIAN S. AAS

→ [Jens eller Erna](#) side 10-12

→ [Russisk atomkraft](#) side 7

→ [Historie: Krigen](#) side 22-24

Dragehode stoppet 14 rekkehus:

FULL SEIER FOR TRUET PLANTE

Økt vrakpant gir bedre miljø

Den norske bilparken har en gjennomsnittsalder på mer enn 19 år. Det er Vest-Europas høyeste! Nye biler har ikke bare vesentlig lavere utslipp, de er også vesentlig mer trafiksikre enn gamle biler. Vi ser et stort behov for å motta og gjenvinne langt flere biler i årene som kommer. Vi vet at det finnes gode tiltak, og vi vet at de virker.

Lav belastning av CO₂ ved produksjon av biler Det viser seg at kun cirka 15 prosent av livsløpsutslippet av CO₂ kommer fra produksjon av biler, resten er ved bruk. Et realistisk kortsiktig mål i Norge bør være 14-15 års gjennomsnittsalder. I dag er 26 prosent av

den totale norske personbilparken eldre enn 14,3 år. Hvis vi hadde erstattet alle disse gamle bilene med nye lavutslippsbiler, ville miljøgevinsten vært betydelig!

Økt vrakpant bidrar til vraking av gamle biler Et sentralt element i returordningen er vrakpanten, som incitament til å vrake gamle biler. Sammen med en lavere engangsavgift bør vrakpant-utbetalingen legges til rette for at levealderen reduseres ned mot 14 – 15 år. Vrakpanten sto uendret på kr. 1.500 i mange år. I kampanjen med kr. 1.000,- i økt vrakpant i 2011 kom det inn hele 17.500 biler på bare noen uker. I Statsbudsjettet for 2013 er

Norge har sammen med Danmark den **høyeste kjøpsavgiften** på nye biler i Europa. Høye nybilpriser er den viktigste årsaken til Norge både har den **eldste** bilparken og den høyeste gjennomsnittlige levealderen per bil i Vest-Europa. I Norge går det i dag cirka 614.500 biler på veiene som er eldre enn gjennomsnittlig **levealder** i Vest-Europa (biler eldre enn 14,3 år, dvs. 1997-modell og eldre). Dette utgjør **26 %** av den totale norske personbilparken på 2.376.426 biler.

det vedtatt å øke vrakpanten til kr. 2.500,-. Vi mener beløpet bør økes til minimum 5.000,- kroner, hvorav Staten bærer kostnaden for halvparten gjennom direkte støtte, mens bileiere betaler vrakpantavgift ved kjøp av bil for den andre halvdel, på nivå med i dag. Les mer om dette på våre nettsider; www.autoretur.no.

Autoretur har siden 2007 hatt ansvaret for innsamling og gjenvinning av kasserte kjøretøyer. Autoretur AS drives på non-profit basis for å sikre at ikke kommersielle og økonomiske hensyn kommer i veien for målet om innsamling og gjenvinning av utrangerte biler, til bransjens og miljøets beste.

autoretur

Siste stopp - Ny start.

Oslo kommune
Oslo Havn KF

OSLO HAVN SATSER PÅ MILJØET REN FJORD FOR HUMMEREN FOR EKSEMPEL

Hummeren trives både under Rådhusbrygga og på Tjuvholmen. Prosjekt Ren Oslofjord har gjort at fjorden er renere enn på 100 år og bidratt til at plante- og dyrelivet har vendt tilbake.

OSLO HAVN. MER ENN EI BRYGGE.

Utgiver av Natur & miljø:

Naturvernforbundet
 Mariboes gate 8, 0183 Oslo, Norge.
 Tlf: 23 10 96 10
 E-post: redaksjonen@naturvernforbundet.no
 Telefaks: 23 10 96 11
 Bankgiro: 7874 0556028

Redaktør:

Kristian Skjellum Aas
 ka@naturvernforbundet.no

Journalist:

Tor Bjarne Christensen
 tbc@naturvernforbundet.no

Annonser: GMK, tlf 55 10 10 97
 Layout: Ketill Berger, Film & Form
 Designmal: Gazette
 Trykk: Ecoprint

Abonnement:

Institusjoner: kr. 700,-
 Enkeltpersoner: kr. 360,-
 Bestilles hos
 medlem@naturvernforbundet.no
 eller www.nogm.no

Naturvernforbundet innestår ikke for miljøvennligheten til de bedrifter, tjenester eller produkter som det annonseres for.

INNHOOLD: NR 3/13

”Hvis det skjer en ulykke ved Leningrad atomkraftverk vil det påvirke hele Nord-Europa.”

Atomkraftmotstander Oleg Bodrov i den russiske miljøorganisasjonen Grønn Verden. Side 6-7

Bygger i verneområder side 8-9

Miljøvalget 2013 side 10-12

Siste Sofiepris side 14-15

Dragehode side 17-19

Ny sekretær i nord side 29

Bygger søppelhytte side 36-37

Twitter i bokform side 38

FASTE SIDER

Fotokonkurranse / side 20-21

Naturvernforbundets historie / side 22-24

Nytt fra Naturvernforbundet / side 27-29

Miljøagentene / side 36-37

Vil selge russisk atomkraft Side 6-7

Russland vil selge atomkraft til Norden og land som bygger ned sin atomkraft, som Tyskland og Sverige. Nå advarer russiske miljøvernere.

FOTO: ALEKSEJ DANISJEV/FLOKR.COM

Forside: Dragehode.

Foto: Ove Bergersen/NN/Samfoto/NTB Scanpix

Neste Natur & miljø kommer i september 2013.

LEDER

Miljøvalget 2013

Årets stortingsvalg ser til nå ikke ut til å bli et miljøvalg. Til det er forskjellene mellom hovedmotstanderne for små, viser Natur & miljøes statsministerduell. Begge partier vil kutte i klimagassutslipp, men er forsiktig med å spesifisere hvordan. I sine andre svar gir de nemlig oppskriften på hvordan man heller skal øke utslippene: Begge partier vil bygge ut både veg og jernbane, de vil konsekvensutrede oljeboring utenfor Lofoten og de vil ikke bremse norsk oljeutvinning i tråd med klimaanbefalingene fra Det internasjonale energi-byrået.

Høyre har, som sist gang de overtok regjeringmakten i 2001, identifisert de svake punktene hos dagens regjering som de lett kan kjøre offensivt på etter valget, for å få en god miljøimage i starten. Dagens regjering har ikke levert godt nok på skogvern og opprydding av miljøgifter i havner, sier Erna Solberg. Hvis hun blir statsminister kan vi sannsynligvis vente oss en sterk offensiv på disse feltene, akkurat slik Børge Brende sørget for å gjennomføre mange verneplaner som hadde gjæret i skuffene til Thorbjørn Berntsen, Guro Fjellanger og Siri Bjerke.

Det finnes imidlertid faktorer som kan gjøre miljø til en viktig faktor ved valget. Første delrapport fra FN's klimapanels nye hovedrapport kommer sent i september, og lekkasjer herfra kan løfte klimasaken høyt. Den store fremgangen til Miljøpartiet De Grønne er også spennende. Partiet ser ut til å gjøre sitt beste valg noensinne, og har et realistisk håp om stortingsmandat og femdobling av sitt hittil beste valgresultat. SV og Venstre vil også forsøke å trekke debatten i miljøretning, og trekke med seg sine større samarbeidspartnere på hver fløy.

Klimateknologi er et ord som begge fløyer liker å presentere i miljøutspørringer. Begge partier vil gjerne forske og utvikle ny teknologi som gir lavere eller ingen utslipp av klimagasser, men dette vil kun redusere utslippene på lang sikt. Ingen vil redusere betydelig på kort sikt. Oljevirkosomhet, transport og industri er de sektorene der utslippene er størst, og det er der vi må begynne for å få Norge på kurs mot lavutslipp.

Kristian S. Aas / Redaktør

Hanna Marcussen er nasjonal talsperson og førstekandidat for Miljøpartiet De Grønne i Rogaland. Partiet ligger an til å femdoble sin oppslutning ved valget.

FOTO: MONICA LØYDAHL/MILJØPARTIET DE GRØNNE

Miljøparti på fremmarsj

Miljøpartiet De Grønne har markert seg i valgkampstarten, og vil ifølge flere meningsmålinger kunne knive om stortingsmandater. For første gang ser et miljøparti ut til å få rikspolitisk fotfeste i Norge.

Tekst: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvernforbundet.no

Inntil forrige kommunevalg var Miljøpartiet De Grønne (MDG) et marginalt parti. De hadde et par bastioner, blant annet i Trondheim der de hadde vært representert i bystyret siden 1991. Men ved forrige lokalvalg fikk partiet representanter i bystyret i alle de største byene i Norge. Ved fylkestingsvalget fikk partiet 1,3 prosent av stemmene, et sterkt resultat for et parti som aldri har vært over 0,4 prosent ved stortingsvalg. Nå viser meningsmålingene at MDG kan kapre mandater flere steder, blant annet i Oslo, Akershus og Hordaland.

– Dette er noe vi har jobbet for siden 2007, med tanke på stortingsvalget i år. Vi visste at vi måtte inn i bystyrene i de større byene for å kunne ha et håp om et nasjonalt gjennombrudd nå. Det klarte vi, og nå er vi optimistiske frem mot valget, sier partiets talsperson Hanna E. Marcussen.

Ved hjelp av en kreativ valgkampanje

som til nå har omfattet isbading, klimafokus og en klar front mot oljeindustriens ekspansjon, med behørig omtale i sosiale medier, har MDG fått økt støtte. Hvis norske journalister hadde vært de eneste med stemmerett, ville partiet hatt 11 representanter på Stortinget.

Miljøpartiet i Sverige kom inn i Riksdagen i 1988, og ble tredje største parti i 2010. I Tyskland har partiet Bündnis 90/Die Grünen vært representert på føderalt nivå siden 1983, og har hatt to perioder i regjering.

– *Hvorfor har det tatt lengre tid for et rent miljøparti å etablere seg i Norge?*

– I Sverige og Tyskland har motstanden mot kjernekraft vært en viktig mobiliserende faktor. I tillegg har andre partier adressert miljøsakene mindre enn i Norge. Her har vi hatt SV og Venstre, som tildels har vært opptatt av miljø hele denne perioden. Samtidig har vi ikke fokusert nok på å bygge en sterk partiorganisasjon. Det gjør vi nå, og det betaler seg. Når folk ser at vi er et realistisk alternativ, og faktisk kan komme inn og påvirke, kan det gjøre at flere vil stemme på oss uten å frykte at deres stemme er bortkastet, sier Marcussen.

Hennes «hårete drøm» er at MDG skal krysse sperregrensen på 4 prosent, og komme inn på Stortinget med en gruppe på rundt ti representanter.

– Men mer realistisk er det nok å håpe på mandater i Oslo, Akershus, Hordaland og Rogaland, sier Marcussen, som selv er førstekandidat i sistnevnte fylke.

KJEMP MOT AT INDUST

Russiske miljøvernere trosser Putins agentlover og fortsetter sin kamp mot atomindustri og forurensning. Nå vil de stoppe planene om å selge russisk atomkraft inn på det nordiske kraftnettet.

Tekst: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvernforbundet.no

En ny strømkabel skal bygges fra atomkraftverkene ved St. Petersburg under Finskebukta, og vil gi Norden adgang til store mengder russisk atomkraft. Russiske miljøvernere vil stanse planene. Så lenge miljø- og sikkerhetsstandardene er så ulike som de er i Russland og Norden, blir dette et eksempel på økologisk dumping, mener de.

SATSER PÅ EKSPORT

Oleg Bodrov er fra Sosnovyj Bor, en russisk atomby ved Finskebukta bygd opp rundt ulike former for atomindustri, blant annet Leningrad atomkraftverk. Nå utvides atomkraftverket med fire nye reaktorer, men det gamle kraftverket, med fire reaktorer av Tsjernobyl-typen som forlenget har nådd sin anbefalte levetid, skal fortsatt holdes i drift. Bodrov leder organisasjonen Zelenyj Mir (Grønn verden), som arbeider mot den russiske atomindustrien.

– Den gjeldende forretningsideen for atomindustrien er nå å selge atomkraft til land som har begynt å stenge ned sin egen atomkraft, som Tyskland, Litauen og Sverige. Dette vil øke ulykkesrisikoen ved russiske anlegg, samt generere enda mer atomavfall i de russiske deponiene

ER ATOM- RIEN

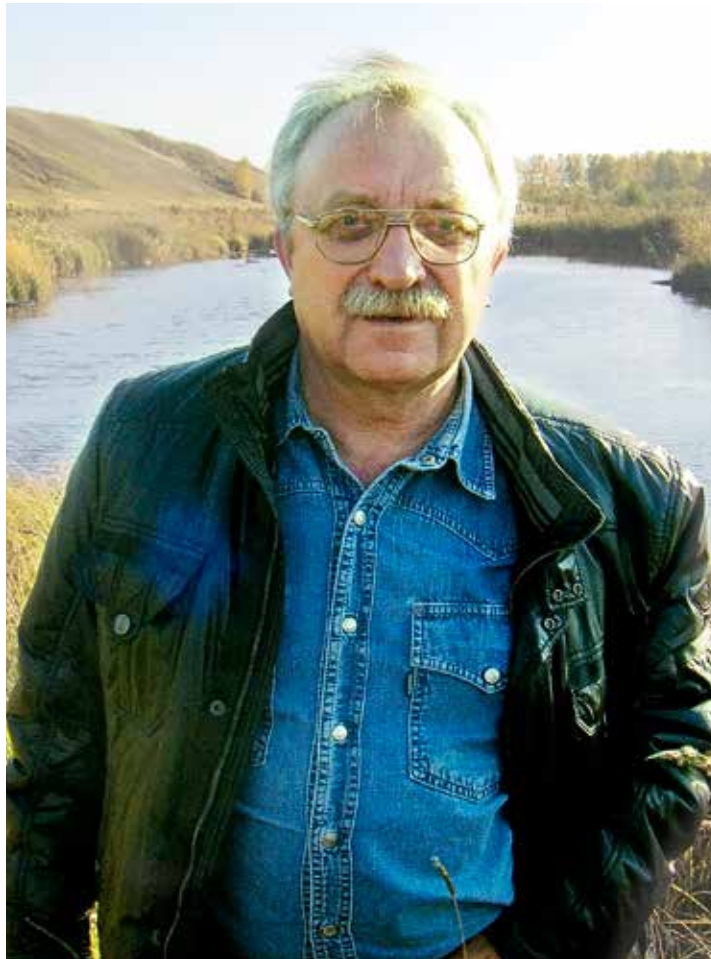
og represseringsanleggene i Ural-regionen og Sibir, forteller Bodrov.

ØKOLOGISK BOOMERANG FOR EUROPA

Han har lenge samarbeidet med Naturvernforbundet, og mener hele den nordiske regionen må gå sammen for å finne trygge løsninger for å dekke kraftbehovet.

– Hvis det skjer en ulykke ved Leningrad atomkraftverk vil det påvirke hele Nord-Europa, sier Bodrov, som også minner om at selv under vanlig drift vil miljøet bli påvirket.

– For Europa er dette en økologisk boomerang. Det har vært mange utslipp fra represseringsanleggene i Mayak og Zjeleznogorsk, dit det brukte atombren-

Oleg Bodrov

selet sendes. Elva Jenisej er forurenset hele veien fra anlegget i Zjeleznogorsk til Karahavet, en distanse på 150 mil, med plutonium som har en halveringstid på

utrygge anlegg, sier Oleg Bodrov, leder for miljøorganisasjonen Grønn verden.

– RUSSLANDS ANSVAR

– Atomsikkerheten i Russland er utelukkende Russlands ansvar. Russiske myndigheter bestemmer derfor hvordan gjenvunnet kjernefysisk materiale skal benyttes.

Brukt kjernebrensel som ikke er under streng kontroll representerer en risiko for forurensing og for at ulykker og uønskede hendelser kan finne sted. I tillegg representerer kjernebrenselet en risiko for spredning av radioaktivt materiale. Norge har sammen med blant andre USA, Storbritannia og Tyskland bidratt til å redusere disse farene på Kolahalvøya, sier

24 000 år. Dette kommer inn i matkjeden gjennom plankton og fisk, og havner til slutt på middagsbord i Europa, sier Bodrov.

KAN BLI MINDRE TRYGG

Bodrov mener nedleggelsen av atomkraft i Tyskland og Sverige kan gjøre atomkraften mer utrygg, hvis store deler av strømbehovet skal dekkes av atomkraft fra Russland.

– Russland har ikke ratifisert konvensjonene om miljøkonsekvensanalyser og åpenhet rundt miljøforhold. Det er ingen åpenhet rundt miljøinformasjon, og det gjør det lett for industrien å gjøre det de vil med lavere standarder enn i Europa for øvrig. Frivillige organisasjoner, som vår, bruker mer tid på å oppfylle alle lovene om organisasjoner som har kommet den siste tiden, og får mindre tid til å avdekke kritikkverdige miljøforhold. Det blir flere og flere barrierer i vårt arbeid, og president

Putin gir atomindustrien personlig støtte. I en slik situasjon bør ikke Norden og resten av Europa kjøpe russisk atomkraft, sier Bodrov.

statssekretær Torgeir Larsen i Utenriksdepartementet til Natur & miljø.

– I likhet med andre land som Storbritannia og Frankrike har Russland valgt å gjenvinne brukt kjernebrensel til brensel i kjernekraftverk. Gjennom samarbeid mellom Statens strålevern og russiske atom sikkerhetsmyndigheter har Norge også bidratt til å øke sikkerheten ved Kola og Leningrad kjernekraftverk. Internasjonal innsats har bidratt til at sikkerheten ved russiske atominstallasjoner nå er bedre, selv om det fremdeles er en lang vei å gå. Samarbeidet med russiske atom sikkerhetsmyndigheter er verdifullt for Norge. Arbeidet er en investering i sikkerheten til befolkningen på norsk side av grensen, sier Larsen.

Kritiserer ubåtoppydding

Norsk støtte til opprydding i atomlagre nær Murmansk gir økt strømproduksjon i usikre anlegg, mener russisk miljøvern.

– Norge støtter et program som sender brukt atombrensel fra u-båter nær Murmansk til represseringsanlegg i Ural og Sibir. Det gir opprydding på Kola, men norske myndigheter stiller ikke spørsmål til hva som skjer under repressering. Der produseres det brensel til gamle atomreaktorer, blant dem de eldgamle reaktorene på Leningrad atomkraftverk, som er de eldste gjenværende reaktorene av Tsjernobyl-typen i verden. Dekommisjoneringen av ubåt-avfallet gir dermed mulighet for større strømproduksjon i

– (Klima)vitenskapen er politisert av særlig folk på venstresida i norsk politikk. **Frps Per-Willy Amundsen forteller hvem som har makta innen forskning på klima.** (Bergens Tidende)

– Vi har faktisk ikke kontroll på FN's klimapanel. Det er en konspirasjonsteori av ville verden. **Miljøvernminister Bård Vegar Solhjell reagerer på Amundsens uttalelse.** (Bergens Tidende)

– Oljevennenes kåtskap på Lofoten fremstår som gåtefull, ja nesten ubegripelig. Uansett hvor man snur seg, ser man tette stimer med motargumenter. **Morten A. Strøksnes kommenterer oljeplanene i Bergens Tidende.**

– Finnes det noe sted vi ikke er villige til å svine til? Kanskje. Om vi hadde funnet olje langs au pair-beltet i Oslofjorden, eller i den dystre granskauen som kalles Nordmarka, der nikkersadelen trener, hadde den nok blitt liggende. **Strøksnes om Lofoten-planene.** (Bergens Tidende)

– Det er mange stater som har hatt et stort behov for å kunne skattlegge sin egen befolkning for å berge seg selv. **Frps Jan-Henrik Fredriksen forklarer hvorfor han ikke tror på FN's klimapanel.** (nrk.no)

«Norske EØS-midlar øymerka angst og lagring av CO₂ går til polsk kulturarv» **Overskrift på nationen.no (som fort ble korrigeret...)**

– Vi jobber nesten arkeologisk. Sitter med pinsett og teller. Fører dem sirlig opp. Prøver å identifisere hvor søpla kommer fra. Mylderet av 7,5 centimeter lange plastpinner, for eksempel. Hva er dette? Det viser seg at det er Q-tips som folk skyller ned i do, og som ikke blir silt ut gjennom renseanleggene før vannet går i sjøen. **Liv-Marit Hansen, seniorrådgiver i Oslofjordens Friluftsråd, blir oppgitt over mengden søppel i havet.** (Dagbladet Magasinet)

BYGGER NED

Er ditt naturområde vernet? Vær ei trygg. Det skal bare et lite vedtak til for å starte utbygging i selv de strengest vernede områdene. Det viser en gjennomgang Natur & miljø har gjort av vedtak det siste året fra Bremanger, Raufoss, Hamar og Kragerø.

Tekst: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvernforbundet.no

I Bremanger legges en kraftlinje rett gjennom Sördalen naturreservat, til tross for at både miljømyndigheter og Norges vassdrags- og energidirektorat ønsker en annen linjeføring. Den valgte linjeføringen er også dyrere. Ordføreren i Bremanger, som kommer fra Senterpartiet, har eierinteresser i Førdedalen, der den alternative linjeføringen går.

– Naturvernforbundet ser nå med spenning fram til behandlingen av den store kraftlinja i Nord-Norge hvor Staten har foreslått å legge linja gjennom flere naturreservat. Vi kommer til å be miljøvernministeren fortelle oss hvilken beskyttelse slike områder egentlig har når de aller tyngste verneverdiene åpenbart ikke er viktige nok, sier Lars Haltbrekken, leder i Naturvernforbundet.

IKKE FØRSTE GANG

Men dette er ikke første gang miljøvernminister Bård Vegar Solhjell fatter vedtak som gir utbygginger i vernede områder eller i utvalgte naturtyper, i strid med både miljøfaglige og andre råd. For to måneder siden ble den nye E6-traseen gjennom Åkersvika ved Hamar godkjent. Der skal det nå bygges firefelts motorvei gjennom vårt første internasjonalt verne- de våtmarksområde, tross at miljøinstanser og Fylkesmannen anbefalte et annet alternativ som kunne bidra til å tilbakeføre Åkersvika slik den var før E6 ble bygd.

FOTO: TOR BJARNE CHRISTENSEN

Miljøvernminister Bård Vegar Solhjell har godkjent utbygginger i to naturreservater, i en utvalgt naturtype og en svært sårbar naturtype det siste året. Nå reagerer Naturvernforbundet sterkt.

SKIFTET MENING

På Raufoss skal en slåtteeing bygges ned med boliger, tross at det er funnet mange rødlistearter og en helt ny art på eiendommen. Denne saken ble opprinnelig tatt til behandling i Miljøverndepartementet av tidligere statsråd Erik Solheim, som skrev i en pressemelding at «departementet mener at den ubebygde delen av området må reguleres til naturvernformål». Det mener tydeligvis ikke departementet lenger, for i mars i år ble det gitt grønt lys for boligbygging. I Ødegårdkilen nær Kragerø legges en småbåthavn midt i en ålegresseng, til tross for at både miljø- og fiskerietater gikk sterkt mot prosjektet.

– VELDIG GRAVERENDE

– Dette er fire veldig graverende saker, der naturreservater og naturtyper vernet av Kongen i statsråd samt en sterkt truet naturtype bygges ned. Miljøverndepartementet står ikke sterkt nok på miljøets og internasjonale konvensjoners side. De klarer ikke å følge opp målsetninger om vern av natur, men presses av tunge nærings- og særinteresser og bygger ned natur som allerede er vernet. Det er også uakseptabelt av Olje- og energidepartementet.

VERNEOMRÅDER

FOTO: LARS MÆHLUM

Gjennom Åkersvika ved Hamar skal det bygges firefelts motorvei. Åkersvika var vårt første internasjonalt vernede våtmarksområde.

mentet og Samferdselsdepartementet å overkjøre Miljøverndepartementet og alle miljøfaglige råd, og fullstendig fraskrive seg sektoransvaret for miljø. Vi ventet at naturen fikk et sterkere vern etter at naturmangfoldloven ble innført, men dette er dessverre ikke alltid tilfelle. Miljøverndepartementet ser ut til å ha blitt veikere overfor råkjør fra tunge næringsdepartementer, sier Arnodd Håpnes, fagleder for naturmangfold i Naturvernforbundet.

SPØR OM SVAR

Natur & miljø har stilt miljøvernminister

Bård Vegar Solhjell spørsmål om disse sakene, og om naturvernets posisjon i Norge blir svekket av slike vedtak. Vi har også spurt om avgjørelsen i kraftlinjesaken i Bremanger vil skape presedens for lignende saker, og om vern er noe verdt når man likevel kan bygge i vernede områder. Solhjell hadde ikke anledning til å svare

før Natur & miljø gikk i trykken, men svarene hans kan leses på vår nettside www.nogm.no.

Vandaliserte oppsynsbiler

Statens naturoppsyns biler fikk alle dekkene punktert med drill da de sto parkert ved Skarvan-Roltdalen nasjonalpark i Selbu i Sør-Trøndelag i april. Det er et høyt konfliktnivå mellom scooterentusiaster og naturoppsyn i nasjonalparken.

– Vi har også før opplevd hærverk mot utstyr, men aldri tidligere i et slikt omfang. Nå måtte Viking i Selbu ut på bygda en lørdagskveld for å finne 22 brukte piggdekk i riktige dimensjoner slik at vi kunne komme oss hjem igjen, sa oppsynsmann Erik Ydse i Statens naturoppsyn til Aftenposten.

NOFO
Norsk Oljevernforening For Operatørselskap
www.nof.no

En anerkjent og effektiv oljevernorganisasjon og pådriver innen kompetanse og teknologiutvikling

HVEM ER BEST – JENS ELLER ERNA?

Erna mener at de rød-grønne har glemt det klassiske naturvernet og lover satsing på skogvern. Jens advarer mot miljøkonsekvensene av en Høyre-Frp-regjering. De to møtes til duell om miljøpolitikk her i Natur & miljø.

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvernforbundet.no

Hvilken miljøpolitikk får vi med fire nye år med Jens Stoltenberg (Ap), og hva har vi i vente om Erna Solberg (H) tar over? Her er svarene vi fikk, da vi ba årets statsministerkandidater svare på noen av de

viktigste spørsmålene vår generasjon står overfor:

– *Hva er det viktigste du kommer til å gjøre for miljøet de neste fire årene som statsminister?*

Erna: – Høyre vil omtrent doble de årlige bevilgningene til å utvikle ny klimavennlig teknologi i Norge. Skal vi nå målsettingen om 85 prosent kutt i klimagassutslippene innen 2050 trengs det et teknologisk løft.

Jens: – Vi vil fortsette å arbeide for en global klimaavtale. Vi vil satse på kollektivtransport, utvikling av ny klimateknologi, og på å ta i bruk teknologi som reduserer utslipp og miljøbelastning. Og vi vil jobbe for å stanse tap av naturmangfold.

– *Vil du åpne Lofoten, Vesterålen og Senja for oljeboring?*

Erna: – Ja. Det er behov for nytt areal for å gjøre nye funn og utvikle ny banebrytende teknologi. Av de områder som ikke er åpnet for petroleumsvirksomhet, er disse havområdene de mest lovende. Høyre vil derfor konsekvensutrede olje- og gassaktivitet her.

Jens: – Aps landsmøte har vedtatt å gjennomføre en konsekvensutredning i de uåpnede områdene i Nordland 6, 7 og Troms 2. Det er ikke det samme som å åpne områdene. Spørsmålet om åpning er ikke avgjort, og skal tas stilling til på landsmøtet i 2015.

– Ingen redning for miljøet

– **Hverken Jens eller Erna er noen redning for miljøet. Begge vil bore i Lofoten. De vil ikke redusere oljeutvinningen, ha flere rovdyr eller prioritere jernbane fremfor vei, men begge vil styrke skogvernet.**

Det er konklusjonen vi fikk da vi ba Naturvernforbundet vurdere svarene fra årets to statsministerkandidater.

– Uansett hvilken regjering vi får etter valget blir vi

avhengige av styrken til partier som setter miljø høyere, sier utvalget bestående av Naturvernforbundets leder Lars Haltbrekken og faglederne Arnodd Håpnæs og Holger Schlaupitz. Her er deres vurderinger:

JENS STOLTENBERG (AP)

Svarer seg bort fra spørsmålene. Uforpliktende svar, preget av mangel på ambisjoner. Dette er dagens politikk. Stoltenberg skal ha ros for klimainnsatsen interna-

sjonalt, men når det kommer til klimatiltak i Norge er lite gjort.

Positivt: Vil trolig fortsette det gode arbeidet for en internasjonal klimaavtale, men må øke klimainnsatsen hjemme.

ERNA SOLBERG (H)

Svarer tydeligere enn Jens, men vi finner en inkonsekvens sammenlignet med hva Høyre har sagt og gjort for klima og klassisk naturvern. Skal dette være tro-

verdig, må vi se helt andre toner fra Høyre.

Positivt: Signaliserer satsing på klassisk naturvern, men må vise en annen holdning enn Høyre har gjort de siste årene.

Negativt, for begge: Hverken Jens eller Erna er villige til å diskutere oljeutvinningstempoen. Begge vil åpne Lofoten, Vesterålen og Senja for oljeboring.

– Ifølge Det internasjonale energibyrået må to tredeler av verdens fossile reserver bli liggende om den globale oppvarmingen skal begrenses til to grader. Vil du sørge for at Norge tar sin del av ansvaret og lar to tredeler av vår olje og gass bli liggende?

Erna: – Nei. Verden har et voksende energibehov uavhengig av hva Norge gjør. Sikker tilgang på energi er nødvendig for økonomisk utvikling blant annet i u-landene. Redusert norsk olje og gass vil bare erstattes av mindre miljøvennlig energi fra andre deler av verden.

Jens: – Det viktigste virkemidlet for å dempe bruken av fossil energi, er å sette en pris på utslipp av CO₂. Da blir alternativ energi billigere, og det lønner seg å utvikle energieffektiv teknologi. Verden trenger mer energi, ikke minst fattige land. Alternativet til norsk olje og gass vil for mange være kull, som er enda mer skadelig for klimaet.

– Jernbaneverket har beregnet at bygging av planlagte motorveier i Sør-Norge vil medføre at færre tar toget. Vil du i stedet bygge ut jernbanen som erstatning for nye motorveier?

Erna: – Nei. Norge trenger en fremtidsrettet infrastruktur. Flere, bedre og tryggere veier vil knytte landet sammen, styrke konkurransekraften og sikre livskraftige lokalsamfunn. Vi trenger både bedre og sikrere veier og en raskere og mer moderne jernbane.

Jens: – Vi skal gjøre begge deler. Denne regjeringen satser tungt på jernbane i Norge. Vi har som mål at trafikkveksten i og rundt de store byene skal tas med kollektiv, sykkel og gange.

– Ti prosent av den produktive skogen må vernes for å bevare artene som lever der. Vil du bevilge penger i neste periode som gjør det mulig å nå dette målet innen 2020?

Erna: – Ja. I skogen lever 60 prosent av artene i Norge og omtrent halvparten av de truede artene. Vi må derfor trappe opp skogvernet gjennom flere avtaler med skogeierne om frivillig vern. Jeg kan imidlertid ikke love 10 prosent innen 2020.

Jens: – Vi har over tid styrket innsatsen på skogvern. I statsbudsjettet for 2013 økte vi satsingen på skogvern. I dag har vi vernet et utvalg av de fleste skogtyper. Vi vil ha mer vern av viktige skogområder, samtidig som vi legger til rette for skogbruksnæringen.

– Vil du sette i verk tiltak slik at utslippene i Norge kuttes i tråd med 2-gradersmålet de fire neste årene?

Erna: – Ja. Klimautfordringen er en av vår tids største utfordringer. Høyre har inngått et klimaforlik i Stortinget med tiltak for reduserte klimagassutslipp de kommende år. Høyre står fast ved forpliktelsene i forliket, men vil ha økt satsing på klimateknologi.

Jens: – Vi vil redusere utslippene her hjemme og samtidig bidra til utslippskutt og en utslippsvennlig utvikling i andre land. I klimameldingen la regjeringen fram en bred satsing på teknologiutvikling, kollektivtransport, skogrøkt, alternativ energibruk og tilrettelegging for mer miljøvennlig bilpark.

– Hva vil være de verste konsekvensene for miljøet om Erna Solberg/Jens Stoltenberg blir statsminister?

Erna: – Det trengs en ny giv i miljøpolitikken. Under dagens regjering har klassisk naturvern blitt nedprioritert. Det går sakte med vern av skog, selv om skogeierne har tilbudt store arealer. Oppryddingen i miljøgifter i fjorder og havner har stanset opp.

Jens: – Med en Høyre-Frp-regjering vil det være en grunnleggende usikkerhet om miljø- og klimapolitikken. Frp har et helt annet syn på klima og miljøvern enn alle de andre partiene og vil samtidig ha avgjørende innflytelse på den miljø- og klimapolitikken en eventuell ny regjering vil føre.

■ Vil du ha mer? Vi fikk ikke plass til alt Jens Stoltenberg og Erna Solberg svarte, og vi stilte også flere spørsmål. For full oversikt, gå inn på vår nettside www.nogm.no

Partiledernes viktigste miljø saker

Usikker på hva du skal stemme til høsten? Vi har bedt partilederne forklare hvorfor vi skal stemme på dem.

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvernforbundet.no

Utfyllende svar fra Jens Stoltenberg (Ap) og Erna Solberg (H) finner du på forrige side. Til de andre partilederne sendte vi disse spørsmålene:

1. Hvilke er de tre viktigste miljø sakene?
2. Hvorfor skal miljøengasjerte stemme på deg?
3. Hvilken statsministerkandidat er best for miljøet?

TRINE SKEI GRANDE, VENSTRE

1. (I) Varig vern av Lofoten, Vesterålen og Senja. (II) Sikre at minimum 10 prosent av alle naturtyper vernes. (III) Omfattende satsing på kollektivtrafikk og fornybar energi.

2. I en eventuell ny borgerlig regjering blir et sterkt Venstre svært viktig for miljøet.
3. Om man fikk velge fritt: en statsminister fra Venstre.

KNUT ARILD HAREIDE, KRISTELIG FOLKEPARTI

1. (I) Nei til oljevirkosomhet utenfor Lofoten og Vesterålen. (II) Offensiv klimapolitikk som gjør det mulig å nå 2-gradersmålet. (III) Bevaring av det biologiske mangfoldet

2. Fordi KrF er det partiet som sterkest forplikter oss på forvalteransvaret.
3. Litt hipp som happ, men jeg setter en knapp på Erna.

SIV JENSEN, FREMSKRITTPARTIET

1. (I) Legge til rette for at folk flest kan være miljøvennlige. Gulrot fremfor pisk. (III) En ny internasjonal klimaavtale må sikre kostnadseffektivitet og nytte for miljøet, uten å

- påføre norske interesser alvorlige konsekvenser. (III) Streng miljølovgivning som hindrer at noen skader andres helse eller eiendom.
2. Felleskapets ressurser må brukes der de gir mest miljø for pengene, fremfor å iverksette kostbare symbolprosjekt.
 3. Siv Jensen.

AUDUN LYSBAKKEN, SOSIALISTISK VENSTREPARTI

1. (I) Oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja. (II) Grønn transport. (III) Forsterket innsats for naturmangfold og naturopplevelse.

2. SV skal sammen med allierte fortsatt

- holde Lofoten, Vesterålen og Senja oljefritt og redusere oljetempoet.
3. Jens Stoltenberg.

LIV SIGNE NAVARSETE, SENTERPARTIET

1. (I) Mer fornybar energi av vann, vind

og andre kilder. (II) Mer og bedre teknologi for fornybar energiproduksjon, og energisparing. (III) Produsere ren, trygg mat av norske råvarer.

2. Fordi våre løsninger på miljø-, klima- og energiutfordringene er praktiske og jordnære.
3. For miljøets skyld må også den neste statsministeren være rød-grønn.

HANNA MARCUSSEN, MILJØPARTIET DE GRØNNE

1. (I) Norge ut av oljealderen. (II) Klimakutt på 40 prosent i tråd med FN's anbefalinger. (III) Farvel til bruk og kast-samfunnet.

2. Vi vil prioritere miljø foran alle andre saker.
3. Hverken Jens eller Erna.

BJØRNAR MOXNES, RØDT

1. (I) Plan for miljøvennlig verdiskapning, med 50 000 nye arbeidsplasser innen 2020. (II) Nedtrapping av petroleumsutvinningen. (III) Lyntog i Norge innen 2030.

2. Fordi vi står for det vi sier.
3. Med Rødt på Stortinget blir det lettere å presse Jens enn Erna.

Politikere er glade i ord, og vi fikk ikke plass til alt her. Gå inn på vår nettside www.nogm.no for fullstendige svar.

De blideste hønene legger økologiske egg!

Prior Økologiske egg legges av høner som har tilgang på frisk luft når de måtte ønske det. Og så spiser de naturligvis bare økologisk fôr. Det er slikt det blir sunne og gode høner av – og ekstra gode, økologiske egg.

 PRIOR

PRIS FOR FOLKELIG

FOTO: 350.ORG

Bill McKibben er årets vinner av Sofieprisen. Han har bygd opp en folkelig klimabevegelse i USA, som har spredt seg til hele verden.

Alle gjør noe med været. Mange snakker om det. Få gjør noe med årsakene til det, og ingen gjør noe som monner skikkelig. Den som kommer nærmest er sannsynligvis Bill McKibben. For det får han historiens siste Sofiepris.

Tekst: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvernforbundet.no

Akkurat nå sitter forskere og diskuterer seg frem til om det er 90 eller 95 prosent sannsynlighet for at brorparten av klimaendringene er menneskeskapte. Imens sier 18 av 19 listetopper fra Fremskrittspartiet, som kan bli et regjeringsparti i Norge etter valget, at den samlede klimaforskningen i verden tar feil. Den norske regjeringen legger frem en melding om tilpasning til klimaendringer, men vil ikke si stort om at vårflommene de siste årene kan være klimaendringenes ansikt i Norge. Klimapolitikere og forhandlere sitter i Bonn i Tyskland og forhandler,

mest sannsynlig, om en agenda for hvordan de skal snakke sammen frem mot forhandlingsmøtet i Paris i 2015, der de skal bli enige om en ny klimaavtale som skal vise hvordan de skal begynne å kutte utslipp fem år senere enn det igjen. På overflaten: masse aktivitet. I realiteten: en total stillstand.

MANNEN SOM GJØR NOE

Bring inn herr Bill McKibben: forfatter, journalist og miljøaktivist. I 2008 startet han klimabevegelsen 350.org, som har tatt navnet sitt fra den atmosfæriske konsentrasjonen av CO₂ som vi må ned på for å holde oss under to graders oppvarming. I dag har konsentrasjonen en-

kelte steder vippet 400 milliondeler CO₂. Å holde frem ett tall virker kanskje lite folkelig, men 350.org har blitt en miljøbevegelsens suksesshistorier i kampen for å stabilisere jordas klima. De har klart å folkeliggjøre klimakampen. I 2009 organiserte de demonstrasjoner samtidig i 181 land i forkant av klimatoppmøtet i København, verdens største massemønstering mot klimaendringene noensinne. I februar i år deltok over 50 000 personer i demonstrasjoner i Washington, som krevde at USA økte sin innsats for å redusere klimagassutslippene. Det er verdens største klimaaksjon etter det mislykkede Københavnmøtet, og USAs største noensinne.

KLIMAAKTIVISME

I februar deltok over 50 000 personer i en klimademonstrasjon i Washington. Motstand mot utvinning av oljesand i Canada var en av hovedparolene.

2, 565 OG 2795 FØLGER 350

McKibbens forkjærlighet for tall reflekteres også i det som sannsynligvis er den mest siterte klimaartikkelen fra de siste to årene. Artikkelen «Den globale oppvarmingens skremmende, nye matematikk», som sto på trykk i Rolling Stone i fjor sommer, presenterte tre nye tall til verden: 2, 565 og 2795. 2, fordi vi må holde temperaturstigningen under 2 grader for å beholde en levelig planet. 565, fordi dette er den mengden gigatonn CO₂ vi kan slippe ut de neste hundre år uten å komme over dette nivået, gitt at utslippene fordeles utover. Og 2795, fordi dette er den mengden gigatonn CO₂ som vil bli sluppet ut dersom all olje, kull og

gass som allerede er oppdaget blir forbrent. Artikkelen har vært en slik suksess at McKibben har basert en foredragstur på den, som har blitt svært populær i USA. Den har vært sitert i media verden over (også i forrige nummer av Natur & miljø).

– KRAFTFULL, FOLKELIG BEVEGELSE

– Klimaendringene er den største enkelttingen som mennesket noengang har gjort på denne planeten. Det eneste som må være større, er vår bevegelse for å stoppe dem, sier McKibben. Juryen for Sofieprisen har merket seg at McKibben på få år har bygd opp en kraftfull, folkelig bevegelse mot klimaendringene.

Alle vinnere av Sofieprisen

2013: Bill McKibben (USA)
2012: Eva Joly (Frankrike/Norge)
2011: Tristram Stuart (Storbritannia)
2010: James Hansen (USA)
2009: Marina Silva (Brasil)
2008: Gretchen C. Daily (USA)
2007: Göran Persson (Sverige)
2006: Romina Picoletti (Argentina)
2005: Sheila Watt-Cloutier (Canada)
2004: Wangari Maathai (Kenya)
2003: John Pilger (Australia/Storbritannia)
2002: Hans hellighet Bartholomeus, Erkebiskop av Konstantinopel (Tyrkia)
2001: ATTAC (Frankrike)
2000: Sheri Liao (Kina)
1999: Herman Daly (USA) og Thomas Kocherry (India)
1998: Environmental Rights Action (Nigeria)

– Jorda trenger desperat noen ildsjeler som kan mobilisere verdens folk i kampen mot global oppvarming. Selv om motkreftene er enorme, har McKibben vist hvordan det er mulig å mobilisere millioner av mennesker i kampen mot utslipp av klimagasser. Det gir håp, skriver juryen i sin begrunnelse.

Også Lars Haltbrekken, leder i Naturvernforbundet, støtter helhjertet opp om prisen til McKibben.

– Det er svært gledelig at McKibben får prisen, sier Haltbrekken.

SISTE UTDELING

Sofieprisen deles i år ut for siste gang. Fondet er tomt for penger. Siden 1998 har prisen blitt delt ut til personer og organisasjoner som har kjempet for miljøet på ulikt vis, med ulike ståsted og rammevilkår.

– Sofieprisen har vært viktig for å reise debatten om miljøsaker. Den har premiert de som har vært villig til å sloss litt ekstra for miljøet, sier Haltbrekken.

Nedgang i jervebestanden

Rekordjakt og hiuttak av jerv har gitt resultater. Tallet på utrydningstruede jerver i Norge er nå på vei ned.

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvernforbundet.no

Ifølge Rovdata har det så langt i år vært 33 jerveynglinger. På samme tid i fjor var tallet 57. Det ligger nå an til at årets jerveynglinger vil ende på drøyt 40. Det nasjonale målet er ifølge Stortingets rovdryrforlik er 39.

Nedgangen i jervebestanden kommer etter rekordmange jervefellingene de siste årene. I 2012 ble 111 jerver drept i Norge. Man må helt tilbake til 1878 for å finne et høyre tall. 73 av de 111 jervene ble skutt av Statens naturoppsyn (SNO) ved hiuttak, hvor man går inn i hiene og dreper mor og unger. Ved utgangen av mai i år hadde SNO drept dyr i seks hi, noe som betyr at tallet for ynglinger er redusert til 27. Nedgangen i jervebestanden har vært størst i Troms og Finnmark.

Isen på James Ross-øya i Antarktis smelter fortere enn noengang de siste 1000 år.

FOTO: IAIN B. OF OVER/FICKR.COM

Flopp for miljøvennlig begravelse

Her, ved kapellet i Skogskyrkogården i Jönköping, skulle det bygges et anlegg for frysetørring av døde mennesker, som et miljøvennlig alternativ til kremasjon. Men metoden har floppet fullstendig, melder svenske medier.

FOTO: KRISTIAN S. AAS

Svenske forsøk med miljøvennlig «kremasjon», som skulle sikre at miljøgifter fra kroppen ikke kommer ut i det økologiske kretsløpet etter at vi dør, har floppet fullstendig. Ifølge den svenske avisen Dagen ligger 12 svenske lik på fryselager i påvente av teknologien, men testanlegget som skulle stå klart i 2006 er ennå ikke bygd. Metoden er heller ikke godkjent av svenske myndigheter, og nå trekkes

hele prosjektet i tvil.

– Selskapet Promessa fikk aldri frem noen prototype som de kunne vise oss. Til slutt ble vi trøtete av hele greia, og sa at vi måtte avslutte samarbeidet, sier leder Stig Hörnstein i kirkenemnden i Jönköping. De bestemte seg for å bygge et tradisjonelt krematorium istedet.

Natur & miljø forløper Miljøjournalen omtalte metoden i 2005.

Smelter mer enn på 1000 år

Issmeltingen i Antarktis er den sterkeste på iverfall 1000 år, har britiske og australske forskere avdekket. Iskjernemålinger på James Ross-øya har avdekket dette, forteller NTB.

– Det er definitivt bevis for at klimaet og miljøet forandrer seg i denne delen av Antarktis, sa forskningsleder Nerilie Abram på en pressekonferanse der funnene ble lagt fram i Canberra i Australia.

Færre miljøgifter

Utslippene av flere alvorlige miljøgifter er kraftig redusert de siste årene. Det viser en oversikt fra Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif), som blir en del av det kommende Miljødirektoratet. Utslippene av klorerte alkylbenzener, pentaklorfenol (PCP), PFOS, tetrakloreten (PER), tributyl- og trifenylytinn (TBT/TFT) og trikloreten er redusert med over 90 prosent fra 1995 til 2010. Likevel er det flere problematiske stoffer som fortsatt slippes ut i stort monn. Perfluorerte stoffer, siloksaner, bisfenol A, enkelte bromerte flammehemmere og klorparafiner er blant disse.

– Mennesker og miljøet utsettes for miljøgifter fra mange kilder. Det er nødvendig å arbeide både nasjonalt og internasjonalt med å redusere utslipp, sier Anne-Mari Opheim i Klif i en pressemelding.

Foreslår globalt forbud mot flammehemmer

Norge foreslår et globalt forbud mot flammehemmeren deka-BDE. Stockholmkonvensjonen forbyr i dag bruken av 23 miljøgifter, og Norge ønsker å inkludere flammehemmeren. Dekka-BDE er forbudt brukt i elektriske og elektroniske produkter i EU, men brukes i blant annet tekstiler, møbelstopping og rørisolasjon.

Stoffet kan være hormonforstyrrende og kan påvirke nervesystemet, og kan omdannes til mer bioakkumulerte, giftige og tungt nedbrytbare stoffer, deriblant hekso-, hepta-, tetra- og penta-BDE, som allerede omfattes av Stockholmkonvensjonen, skriver KLIF.

SISTE STIKK TIL TRUET ART

TRUEDE ARTER

Den er bare 15 centimeter høy. Likevel kan den flytte på 14 rekkehus og sende en av landets største boligbyggere tilbake til tegnebordet. Dragehode vant siste runde i kampen om truet natur.

TRUET RADARPAR STA

I Hundsund på Fornebu er et av Norges mest truede radarpar reddet fra utbygging. OBOS må nå endre sine byggeplaner slik at en forekomst av dragehode og dragehodeglansbille ikke blir skadet.

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvernforbundet.no

Fornebulandet, Akershus:
Heisekraner sveiper over halvferdige nybygg idet jeg går av bussen og legger kursen mot Storøykilen.

Fornebu er en av landets største byggeplasser. Om få år skal stedet huse nesten 20 000 innbyggere og opptil 25 000 arbeidsplasser. Mye er allerede bygget. Jeg passerer rekker med lavblokker og store parkanlegg hvor løvetann vokser opp av utrullet ferdigplen. At jeg befinner meg i et av Norges mest artsrike områder, et sted som syder av liv, med arter så sjeldne at de knapt finnes andre steder, kunne ikke vært mer fjern.

FLYPLASSEN BESKYTTET MANGFOLDET

Her, hvor Norges hovedflyplass lå frem til 1998, har en rekke sjeldne arter fått leve beskyttet av flytrafikken. Blant dem er leppeblomsten dragehode og den vesle følgesvennen dragehodeglansbille. Dragehode er på tilbakegang over hele Europa, og Norge er blant landene med flest gjenværende forekomster av arten. Det gjør den til en nasjonal ansvarsart. Og den vesle

billen er enda mer sjelden. Den er bare funnet i Norge, og her er den kun sett noen få steder. Billen er helt avhengig av dragehode, som er den eneste planten hvor den legger sine egg. Blir planten borte, vil også billen forsvinne.

MISLYKKET FLYTTING

Oslo Bolig- og Sparelag (OBOS) må nå gå tilbake til tegnebordet og lage en ny plan for sine rekkehus og leiligheter på Hundsund. Da de vakkre blå blomstene ble oppdaget der boligbyggingen hadde prosjektert boligene, søkte de om å flytte dem. For et par år siden ble plantene her forsøkt flyttet, men flyttingen var ikke vellykket. Derfor ga Direktoratet for naturforvaltning nylig avslag til OBOS' søknad. Dragehode er en prioritert art. Det betyr at den har fått lovens strengeste vern, vedtatt av Kongen i statsråd.

– Mange av leveområdene til dragehode er allerede ødelagt. Dette er blant de siste stedene hvor den fortsatt finnes. Her må OBOS ta ansvar og finne løsninger som gjør at vi sikrer planten og den enda sjeldnere dragehodeglansbillen, som står i fare for å bli utryddet, sier Arnodd Håpnes, fagleder i Naturvernforbundet.

– FRUSTRERENDE

OBOS arbeider nå med nye planer for utbyggingen på Hundsund slik at bygningene ikke kommer i konflikt med plantene. Trolig kan de ikke bygge like mange boliger som de hadde tenkt. I tillegg blir prosjektet nesten ett år forsinket. Slikt koster penger, og det er ikke med glede at OBOS omprosjekterer.

– Vi synes dette er frustrerende. Dette er et område som er regulert til boliger, og det er stor boligmangel i Oslo-området. Likevel får vi ikke bygge. Dette er en sak hvor det politiske systemet bør gå i seg selv og finne ut av hva de ønsker. Politikk er prioritering, og da må man velge vekk noe, sier kommunikasjonsdirektør Åge Pettersen i OBOS.

– Her er det vel ikke politikerne, men Direktoratet for naturforvaltning, som har satt foten ned?

– Jo, men som politiker kan man gjøre om på sanne ting. Det er det vi har folkevalgt til.

Fakta

Dragehode *Dracocephalum ruyschiana*

Del av leppeblomstfamilien

Status: Sårbar (Norsk rødliste 2010)

Prioritert art, ifølge Naturmangfoldloven

Norsk ansvarsart

Utbredelse: Østlandet

Høyde: 5-15 centimeter

Farger: Dypblå med 2-5 centimeter lange blomster

Leveområde: Kalkrik jord

Dragehodeglansbille *Meligethes norvegicus*

Status: Sterkt truet (Norsk rødliste 2010)

Endemisk art, kun funnet i Norge

Lengde: 2,5 millimeter

Farger: Svart til blåskinnende

Leveområde: Lever kun på dragehode

Kilder: Direktoratet for naturforvaltning, Norsk rødliste, Wikipedia

Naturveileder Audun Skrindo viser hvor høye dragehodene ved Storøykilen kommer til å bli i løpet av sommeren.

FOTO: TOR BJARNE CHRISTENSEN

ANSET 14 REKKEHUS

FOTO: AUDUN BREKKE SKRINDO

De bestemmer reglene byråkratiet skal arbeide etter, sier Pettersen.

DER DRAGEHODENE GROR

Ved Storøykilen møter jeg naturveilederen Audun Brekke Skrindo. Han tar meg med på en sti og viser vei opp på en liten høyde. Herfra er det praktfull utsikt over over Storøykilen, og så lenge vi ser utover fjorden er det ingen tegn til den nye byen som sakte reiser seg bak oss. Den eneste bygningen som er synlig herfra er «Lilløyplassen Naturhus», som er del av Oslo våtmarkssenter, hvor Skrindo jobber som naturveileder.

– Det finnes dragehode 10-11 steder på Fornebu. Tre av dem er virkelig store, og dette er et

av de beste stedene, sier Skrindo.

Han gir seg til å granske bakken for å finne de sjeldne plantene, men vi er et par uker for tidlig ute. Likevel finner han noen eksemplarer. Billene ser vi ikke noe til. De er ikke lett å oppdage, selv når planten står i full blomst.

– Dragehode finnes herfra og i et lite skjørt belte opp mot Gjøvik og til Nord-Gudbrandsdalen. Dragehodeglansbilen er bare funnet her. Fornebu er en «hot spot» for biologisk mangfold. Det har blant annet med klima og jordsmonn å gjøre. Her er det kalkrik jord, som mange av de sjeldne plantene er avhengig av. Hvis vi skjøtter disse områdene og ikke bygger ut over alt, så kan vi ta vare på det unike mangfoldet, sier Skrindo.

Dragehode har en uhyre sjelden leieboer. Dragehodeglansbilen ble første gang i verden oppdaget på Fornebu i 1926. Og den finnes bare her, hvor den legger sine egg kun på dragehode.

FOTOKONKURRANSEN - TEMA: FUGLER

Fugler er vanskelig å få gode bilder av. Likevel slår dere til med enorm deltakelse, og en fantastisk trykkmotivasjon, men klarte til slutt å komme frem til de tre dere ser. Gratulerer til vinnerne, og

Vinner: Ola Arnfinn Loe fra Engavågen har fanget dette stemningsfulle fugleøyeblikket. Svært god dybde i bildet gir en følelse av å være til stede. Gratulerer!

Bli med i fotokonkurransen!

Neste tema: Der vann møter land

Alle premierte får et gavekort fra Naturvernforbundets butikk på 200 kroner.

Vinneren får i tillegg et bokgavekort på 500 kroner.

ntastisk mengde gode fuglebilder. Juryen hadde et strev med å finne de beste bildene til å
og lykke til neste gang til alle andre!

Premiert: Pål Biseth fra Rådal i Bergen kom over denne forfrosne gråhegra som angret på at han ikke hadde tatt turen sørover tidligere på en tur til Sælenvannet. Staselig kar!

Premiert: Trond Gansmoe Johnsen fra Sortland hadde det mest stemningsfulle bildet av fugler i flukt, her representert ved gjess. Bildet er tatt på Sandstrand i Sortland kommune.

Slik kan du delta:

- Send maksimum tre bilder i jpg-format til redaksjonen@naturvern.no.
- Hvis størrelsen på den samlede e-posten overstiger 10 Mb, kan det hende den ikke kommer frem. Del gjerne opp forsendelsen i flere e-poster.

- Skriv «fotokonkurranse» i emnefeltet.
- Skriv gjerne et par ord om hvor bildet/bildene er tatt, sammen med navn og adresse.
- Bildet/bildene må være hos oss innen 30. august 2013.
- Av praktiske årsaker tar vi kun imot digitale bilder, sendt på e-post.

NATURVERNER, POLARHELT OG LANDSSVIKER

Han ble dømt for lands-
svik og var nummer to på
valglista til Nasjonal Sam-
ling. Fra 1935 til 1945 var
Adolf Hoel leder i Natur-
vernforbundet.

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvernforbundet.no

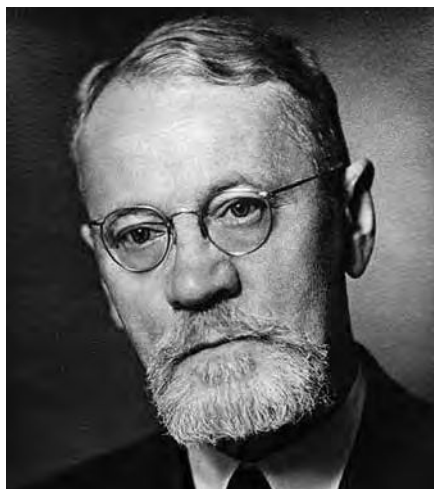
Dette er historien om mannen som sikret oss Svalbard og Dronning Mauds Land, polarhelten og naturverneren som valgte feil da Vidkun Quisling banket på døra hans i 1933. Historier om landssvikere i egne rekker blir ikke ofte fortalt. Her får du den i sin fulle bredde. Vi starter i 1942, da nazistene begår en av sine største forbrytelser på norsk jord.

OSLO, 26. NOVEMBER 1942

Det er tidlig morgen. Nattekulden henger fortsatt over Utstikker 1. Professor Victor Moritz Goldschmidt står på kaia sammen med 532 andre jøder. Snart skal de bli drevet inn i det tyske skipet *DS Donau* for å bli fraktet til Auschwitz i Polen. 302 menn. 188 kvinner. 42 barn. Unge og gamle, fra alle sosiale lag. Om fem dager skal over halvparten ende livet i Auschwitz' gasskamre. Bare ni voksne menn skal komme levende fra det.

MEDLEM I NATURVERNFORBUNDET

Og der, på amerikalinjens kai, på Utstikker 1, står Goldschmidt. Han er en av Norges mest respekterte geologer, internasjonalt kjent og med betydning langt utenfor sitt eget fag. Han er også medlem i Naturvernforbundet, eller Landsforbundet for naturfredning som det het på den tiden.

Adolf Hoel, fotografert mellom 1945 og 1950.

Goldschmidt er selv engasjert i naturvern-saken. Noen år tidligere hadde han kjøpt holmen Låven i Vestfold fordi den hadde en enestående samling av mineraler. For å sikre den som naturminnesmerke ga han den til Naturvernforbundet i 1940.

FØR DONAU GÅR

Nå står Goldschmidt og venter på å bli ført inn i et av *Donaus* lasterom. Noen av barna leker, et spedbarn gråter. Alvorlige ansikter. Redde blikk. Og så får Goldschmidt øye på en politimann som baner seg vei gjennom folkemengden. Mannen stanser fremfor ham. Kremter. Goldschmidt stålsetter seg, frykter det verste. Og så sier mannen det han minst av alt ventet: Du er løslatt! Du kan dra hjem.

Kort tid etter flykter Goldschmidt. Han er reddet.

NR. 2, ETTER QUISLING

At Goldschmidt overlevde nazistenes jødeforfølgelser, kan Adolf Hoel ta en stor

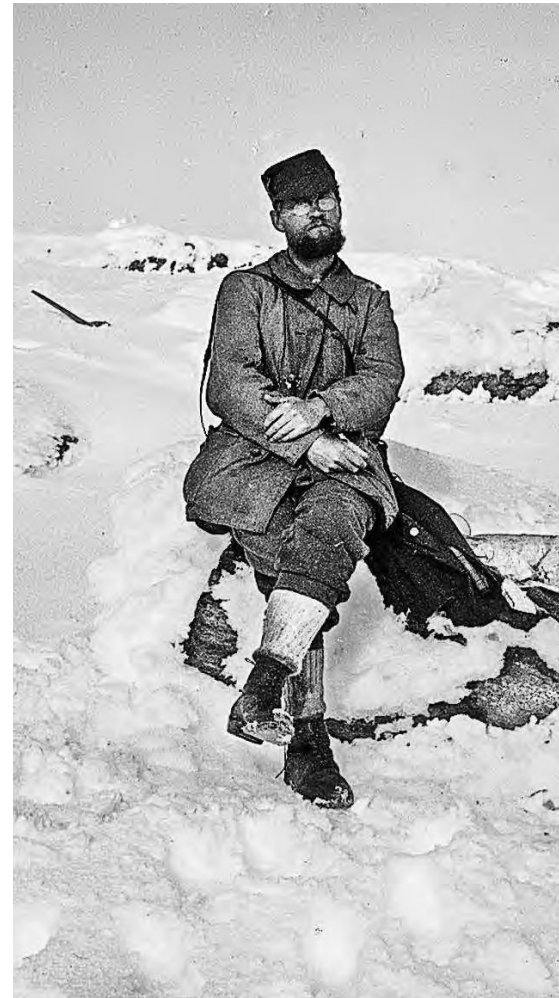

FOTO: NORSK POLARINSTITUTT

Adolf Hoel ledet en rekke ekspedisjoner og var mye ute i

del av æren for. Han var rektor på Universitetet i Oslo, og sammen med en kollega klarte han å overbevise myndighetene at Goldschmidts arbeid var vitalt for staten. Adolf Hoel var medlem av Nasjonal Samling (NS). Det hadde han vært helt siden 1933, da han sto som nummer 2 på partiets valgliste i Oslo, etter Quisling. Men han var også leder i Naturvernforbundet. Det skulle vise seg å bli svært ødeleggende for forbundet, som lå nede med brukket rygg lenge etter at krigen var slutt.

POLARHELT

Adolf Hoel var ingen hvem som helst. Helt siden begynnelsen av 1900-tallet hadde han vært en ledende skikkelse i norsk polarforskning. Han hadde ledet mange ekspedisjoner til Svalbard, og dette ble avgjørende for at Svalbard ble del av Norge i 1925. Han får også æren for at Dronning Mauds land ble norsk. Det var han som oppfordret regjeringen til å an-

FOTO: ADOLF HOEL/NORSK POLARINSTITUTT

felt. Her på en reise til Okstindene i Helgeland i 1908.

nektet det store landområdet i Antarktis i januar 1939. Han var også en av drivkreftene bak Norges okkupasjon av Eirik Raudes land på Grønland fra 1931 til 1933. I 1928 etablerte han Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser, forløperen til Norsk Polarinstitutt. I Naturvernforbundet hadde han vært medlem helt siden starten i 1914.

HOEL OG QUISLING

En vårdag i 1933 skal bli skjebnesvanger for Hoel. Da dukker Quisling opp hos ham sammen med to andre NS-menn. De anmoder ham inntrengende om å stille opp for NS. På den tiden er Hoel oppgitt over norske politikeres manglende handlekraft da Eirik Raudes land ble tapt og Danmark fikk suverenitet over Grønland. Det vet Quisling å bruke til sin fordel.

– Ingen partier har spesiell interesse av å verne Norges polare interessesfære. Når Quisling tilbyr partiets støtte i denne saken sluker Hoel pillen, skriver Frode

Den 18. februar 2014 er Norges Naturvernforbund 100 år. Vi tar for oss ti år i hvert nummer og forteller deg historier fra forbundets kamp for natur og miljø, fra starten i 1914 og frem til i dag.

ORGANISASJON

Navn: I 1938 endres navnet fra «Landsforeningen for naturfredning» til «Landsforbundet for naturfredning i Norge».

Kretsforeninger: Østlandet, Vestlandet, Rogaland, Nord-Norge, Trøndelag, Surnadal (oppløst i 1937), Agder, Nordland. Under krigen går de fleste kretsforeningene i dvale eller blir oppløst.

1934: Naturvernforbundet får kontor i instituttet Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser, hvor Adolf Hoel var leder.

1935-1946: Forbundet har egen sekretær knyttet til instituttet.

VIKTIGE DATOER

26. februar 1938: Agder Naturfredningsforening stiftes

3. juni 1938: Nordland Naturfredningsforening stiftes

LEDERE

1935-1945: Dosent Adolf Hoel

Juni-september 1936: Overmaskinist Ole Isaksen (fungerende formann)

MEDLEMSTALL

1930-tallet, ultimo: Cirka 1000 (alle kretsforeninger)

VIKTIGE SAKER

- Fredning av fugle-, dyre- og planteliv langs kysten
- Vern av trær, planter og naturområder
- Fredning av øyer og holmer langs kysten

STORE SEIERE

1935: Fuglelivet langs Vorma i Akershus totalfredes

1935: «Hans Enersens Minde» på Galtebo gård i Østfold fredes

1936: Øygruppa Ranvikholmene i Buskerud fredes

1938: Fuglelivet på fugleberget Andotten fredes

1939: Mølen i Vestfold fredes

1945: Ærfugl totalfredes

”

«For øvrig tilføyes at årene 1940 og 1941 ikke har vært gunstige for nye tiltak på naturvernets område. Imidlertid er det vårt håp at det trass i tidens ugunst skal lykkes å holde motet oppe med forventning om at det snart må opprinne lysere dager for ideelt og positivt byggende arbeid.»

Landsforbundet for naturfredning, årsmeldingen 1940-41

FOTO: NORSK POLARINSTITUTT

Adolf Hoel (til høyre) ute i felt med Hanna Resvoll-Holmsen i 1907-08. Noen få år senere skulle de to samarbeide nært om vern av Svalbard i Naturvernforbundet.

Skarstein i sin biografi «Adolf Hoel, den glemte polarpioneren».

– NASJONALIST

I 1935 blir Hoel valgt som Naturvernforbundets leder, til tross for NS-medlemskapet.

– Adolf Hoel var representant for det som kalles norsk ishavsimperialisme. Han ville sikre Norge verdier og landområder i polare strøk. Han hadde ikke noe imot jøder, sier Frode Gundersen, som har skrevet magisteroppgave om frivillige naturvernorganisasjoner i Norge.

Han forteller at Hoel søkte Handelsdepartementet om midler til Naturvernforbundet, fordi organisasjonen arbeidet med fredning i arktiske strøk. Fra 1935 betalte departementet for en sekretærstilling og kontorhjelpe, og man fikk også plass til arkivet.

– Samme år ble Hoel leder i Naturvernforbundet. Han mente at forbundet ikke kunne ha fortsatt uten denne kontorhjelpen. Han mente også at Naturvernforbundet var svært viktig for instituttet. For forbundet var det fristende å velge Hoel. Han var dyktig, flink til å skaffe penger og hadde kontakter langt inn i regjeringskontorene. Og han var så viktig for norske myndigheter at de kunne se bort fra medlemskapet hans i NS, forteller Gundersen.

DØMT FOR LANDSSVIK

Utover 1930-tallet falmer imidlertid Hoels entusiasme for NS og ikke minst Quisling, forteller Skarstein i sin biografi. Men Hoel melder seg ikke ut av partiet, selv ikke etter at nazistene okkuperer Norge og Quisling kommer til makten. I 1941 aksepterer han nazistenes tilbud om å bli rektor på Universitetet i Oslo. Han visste godt at rektor Didrik Arup Seip var avsatt, arrestert og internert på Grini. Likevel aksepterte han stillingen. Det er en av de viktigste grunnene til at Hoel ble dømt for landssvik.

«EN AV NORGES STORE SØNNER»

Selv hevdet han at han tok rektorstillingen fordi han ville holde universitetet åpent.

«Jeg anså det som en oppgave av den aller største betydning for landet (...) å holde vårt viktigste kultursentrum oppe så lenge det ikke ble gjenstand for overgrep som ville umuliggjøre fri forskning», skriver Hoel i sin bok *Universitetet under okkupasjonen*.

Den 31. mai 1949 faller dommen. Hoel blir dømt på alle punkter og får 18 måneders tvangsarbeid. Han mister også stemmeretten i ti år og blir fratatt sin St. Olavs orden fra 1938. Likevel står det følgende i dommen: «Man kan således med tiltaltes forsvarer godt si at tiltalte har vært «en av Norges store sønner».

DREV NATURFORVALTNINGEN

Hvordan var så aktiviteten i Naturvernforbundet for øvrig i denne vanskelige tiden?

I 1935 var det fire aktive kretsforeninger; Østlandske, Vestlandske, Rogaland og Surnadal. Rett før krigen fikk naturvernarbeidet et oppsving. Det ble dannet egne kretsforeninger i Nordland og Agder i 1938. På slutten av 1930-tallet har Naturvernforbundet oppunder tusen medlemmer på landsbasis.

– Det var to parallelle kulturer i Naturvernforbundet; polarforskningen som Hoel var representant for, og vernetradisjonen som kretsforeningene drev. Naturvernforbundet besto av ganske selvstendige kretsforeninger som var knyttet til de naturhistoriske museene. I praksis var det de som drev naturforvaltningen i Norge. De skrev utkast til vernebestemmelser, som ble vedtatt i departementet, og så var det kretsforeningenes folk som sørget for den praktiske oppfølgingen, forteller Gundersen.

FORBUND I DVALE

Så kom krigen, og de fleste kretsforeningene går i dvale eller blir oppløst. Det skal ta mange år før organisasjonen reiser seg igjen.

– Naturvernforbundets tilknytning til Adolf Hoel ble problematisk etter krigen, også fordi foreningen mistet kontorplassen i 1946, fordi Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser skulle reorganiseres. Forbundet var dårligere stilt enn noensinne, både med tanke på ressurser og omdømme. Først på midten av 1950-tallet fungerte organisasjonen igjen, forteller Gundersen.

HVEM EIER LÅVEN?

Men hva skjedde med professor Goldschmidt? Han flyktet til Sverige og siden til Storbritannia. Etter krigen kom han til Oslo, hvor han døde i 1947.

Og i Vestfold ligger Låven, fortsatt vernet som naturminne, akkurat slik Goldschmidt ønsket det. Og det er det samme Naturvernforbundet som eier den, det som forente NS-mannen Adolf Hoel og den jødiske professoren Goldschmidt i samme sak – da Naturvernforbundet ble virvlet inn den verste stormen som har rammet Norge i moderne tid: Den andre verdenskrig.

Ny medlemsfordel i Naturvernforbundet!

- 15 % rabatt på **GRØNN** forsikring hos WaterCircles Forsikring

Som medlem i Naturvernforbundet får du nå 15 prosent totalkunderabatt på private skadeforsikringer gjennom Naturvernforbundets samarbeid med WaterCircles forsikring.

Her kan du forsikre alle dine private skadeforsikringer som blant annet bil, båt, hus, innbo, reise, ulykke eller barneforsikring.

Totalkunderabatten gjelder for tegning av minst 3 forsikringer, men alle medlemmer får et godt tilbud uansett antall forsikringer.

WaterCircles leverer miljøsmarte forsikringer og hjelper sine kunder til mer miljøvennlige alternativer ved erstatning og gjenoppbygging etter skader.

Kontakt WaterCircles forsikring for et godt tilbud.
Oppgi at du er medlem av Naturvernforbundet.

Send SMS med NATUR til 2440 og du vil bli kontaktet.

Les mer på www.watercircles.no

**Telefon 67 20 60 50
post@watercircles.no**

Naturvernforbundet

Kjenner du andre som støtter miljøsakene?

- Spør om de vil bli medlem i Naturvernforbundet!

www.naturvernforbundet.no/medlem

Alle som verver i sommer er med i trekningen av bålkjele til turbruk

Gi oss beskjed om du har vervet noen på www.naturvernforbundet.no/verve eller send oss en e-post med navn på den du har vervet til medlem@naturvernforbundet.no.

 Naturvernforbundet

Send SMS kodeord NATUR til 2377 for å melde deg inn. Kun 200,- første år.

Klimaet endrer seg stadig raskere. Dyr og planter utrykkes og forsvinner. Som medlem støtter du arbeidet for ta vare på naturen og stanse klimaendringer

LANDSMØTE I MILJØHOVEDSTADEN

Fra 30. august til 1. september inntar Naturvernforbundet Norges miljøhovedstad, Trondheim. Landsmøtet er organisasjonens høyeste organ, og blir samtidig det viktigste miljøpolitiske treffstedet i Norge før høstens stortingsvalg.

I Trondheim finnes det mye miljøhistorie. Flere av de største kampene mot utbygging av vassdrag ble ført herfra. Det samme ble kampen der vern av kulturlandskap definitivt ble satt på dagsorden, Rotvoll-saken fra 1991. Byen er vertskap for Miljødirektoratet, og er dermed Norges miljøhovedstad. De har også høstet skryt for god kollektiv- og sykkel-satsing, har et ypperlig forskningsmiljø på miljøteknologi, en økologisk forsøksbydel og

er Norges beste by på miljøundervisning. Landsmøtet til Naturvernforbundet passer dermed ypperlig i Midt-Norges hovedstad.

Alle lokallag som har sendt inn årsmelding og valgt et styre, har én plass på

landsmøtet. I tillegg har fylkeslagene og Natur og Ungdom representasjon etter medlemstall. Vil du være med, snakk med ditt lokallag eller fylkeslag.

Landsmøtet holdes på Thon Hotell Prinsen, midt i sentrum av trønderhovedstaden. Det blir utflukter, torgdebatter, konserter, debatter og diskusjoner hele helgen. Naturvernforbundet har mottatt rekordmange innspill til organisasjonens arbeidsprogram for de neste to årene, så det forventes friske meningsutvekslinger og høy stemning.

Vil skrinlegge utbygging

Skrinlegg planane for utbygging av Vindøla! Det krev Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, i ei fråsegn til planane om utbygging av vassdraget, som renn frå Naustådalen i Trollheimen og ned i elva Surna.

– Vi meiner at det vil vere umogleg å gje løyve til denne utbygginga. Vi ber difor tiltakshavar om å trekke saka, eventuelt at NVE avviser eller nedprioriterer denne søknaden som følgje av uakseptable konsekvensar for naturmiljøet, skriv fylkesleiar Øystein Folden i fråsegna.

– Det er gjort ei naturtypekartlegging i områ-

det, først og fremst i form av bekkekløftprosjektet. Prosjektet gikk ut på å kartlegge om det var verneverdiar knytt til denne bekkekløfta, og det er det i høgste grad, sidan konklusjonen gir 5 stjerner og na-

sjonal verdi, skriv Folden vidare.

– Vi meiner at vi ut frå den kunnskapen som finst bør avvise denne utbygginga. Konfliktane vil vere svært store, meiner Folden.

Miljøhus på flyttefot

Naturvernforbundet, sammen med de andre organisasjonene som har holdt hus i Miljøhuset G9 i Oslo siden 2004, flytter i juni til nye lokaler. Det nye Miljøhuset ligger i Mariboegate i Oslo sentrum, rett over gaten for konsertstedet Rockefeller, nær Youngstorget. Naturvernforbundet vil være på plass i nye lokaler mandag 16. juni. Telefonnumrene vil forbli uendret, men postadressen endres til Mariboegate 8, 0183 Oslo.

Lanserer Energismart.no

Fredag 7. juni lanserer Naturvernforbundet en flunkende ny forbrukerguide for energisparing i boligen. Den nye nettsiden Energismart.no skal hjelpe boligeiere å spare energi ved å redusere energibehovet i boligen og velge energismarte produkter og oppvarmløsløsninger. Slik kan en spare både naturen og lommeboka.

Energismart.no er drevet av Naturvernforbundet som en del av det europeiske prosjektet Topten Max, det største energispareprosjektet i Europa. Gjennom Topten samarbeider vi med 20 andre organisasjoner i 18 europeiske land om å gjøre energieffektive produkter mer tilgjengelig på det europeiske markedet. Topten er også etablert i Kina og USA, og er i ferd med å bli etablert i India.

Energismart.no skal erstatte den eksisterende nettsiden Besteprodukter.no.

FOTO: NATURVERNFORBUNDET

Bli energismart gjennom Naturvernforbundets nye nettsjeneste.

FOTO: KJELL DERÅS

Vassdragstreff i Namdalen

21. juli i sommer arrangeres det vassdragstreff ved Trongfossen (bildet) i Namdalen. Fossen, som tidligere har vært omtalt flere ganger i Natur & miljø, er truet av utbyggingsplaner. Treffet vil være på Namskogan hotell på Trones i Nord-Trøndelag. Mer informasjon finner du på nettsidene til Naturvernforbundet i Trøndelag.

Klimavalgaksjon

Kampanjen «Klimavalg 2013», som har 64 organisasjoner som medlemmer, holder nasjonal aksjonsdag 24. august. Målet er å løfte klimasaken frem mot valget, og det arbeides med å få til markeringer i alle fylker. På nettsiden www.klimavalg2013.no kan du lese mer om aksjonsdagen og kampanjen, som Naturvernforbundet er en del av.

FOTO: STATSKOG/FLICKR.COM

Det er mye natur i Rendalen. Bildet viser Statskog-hytta Elgstølen.

Skogvernseminar

Det blir skogvernseminar i Rendalen i Hedmark 16.-18. august. Seminaret vil bli holdt på Spydspissen villmarksenter på Skogås nær Åkrestrømmen. Det blir både turer, foredrag og kurs i hvordan drive aktivt skogvern-

arbeid. Naturvernforbundet i Hedmark arrangerer seminaret. Hvis du vil ha flere opplysninger, sjekk deres hjemmeside eller kontakt Gjermund Gjestvang på e-post gjermundgjestvang@hotmail.com.

VÅR MANN I NORD

Geir Jørgensen har fisket kongekrabber på Østhavet. Nå er han Naturvernforbundets mann i nord, her i Nusfjord i Lofoten.

Geir Jørgensen har bakgrunn som journalist og kystfisker. Nå drar han land og strand rundt i Nord-Norge som Naturvernforbundets nye nordområdekoordinator.

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvernforbundet.no

Hindre oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja, stanse multinasjonale gruveselskaper, jobbe mot oppdrettsindustri og begrense utbygging av vind- og vannkraft. Det var ingen ni til fire-jobb med rolige dager på kontoret Geir Jørgensen takket

ja til da han ble Naturvernforbundets første regionssekretær i Nord-Norge.

– Jeg skal være en støttespiller for lokal- og fylkeslag og være sentral i Naturvernforbundets nordområdesatsing. Presset på naturressursene i nord er så formidabelt at vi ikke kan basere oss bare på frivillig innsats, sier Jørgensen.

TIDLIGERE KYSTFISKER

Han har bakgrunn som journalist og har flere år bak seg i NRK. Men han har også vært yrkesfisker. Det er en stor fordel i en jobb der Naturvernforbundet står i en allianse med kystfiskerne i kampen mot oljeboring i Lofoten.

– Jeg fisket på østhavet og gjorde mitt for å få opp mest mulig av kongekrabben.

Det er en veldig stor fordel. Jeg har en del underliggende kunnskap og kommuniserer godt med fiskerne, sier Jørgensen

Han bor i Vesterålen og har kontor-plass i Tromsø. Men drar du til kontoret hans bør du ringe på forhånd, for det er slett ikke sikkert han er inne.

– Som koordinator for Nord-Norge dekker jeg 80 prosent av Norges areal. Vi har lokallag spredd over hele området, så det blir mye farting.

Å etablere nye lokallag er blant Jørgensens viktigste oppgaver.

– Vi har mange lokallag, men ikke mange nok. Jeg jobber mye med å få opp lag ved å gå inn i konkrete saker folk er opptatt av i sitt nærmiljø, forteller Jørgensen.

MEDLEMSBUTIKKEN

www.naturvernbutikken.no

Du får rabatt ved kjøp av varer i medlemsbutikken og støtter Naturvernforbundet

Krabbefanger

55,-

Sommerens må ha for krabbefisket! Minihåv (diameter 10 cm) på snøre. Kvalitetsprodukt av metall og klassisk svart håvnot og hyssing som er holdbar og god å håndtere. Holder lenge på agnet og krabba støtt oppi håven mens du drar opp fangsten. 3,5 meter line med svibel for å unngå tvinn, følger med.

Fiskefanger

Otto Otter fiskerfangersett for barn har vært en bestselger i mange år. Fiskefanger er lett å bruke og barna får sikkert mange fisk med den.

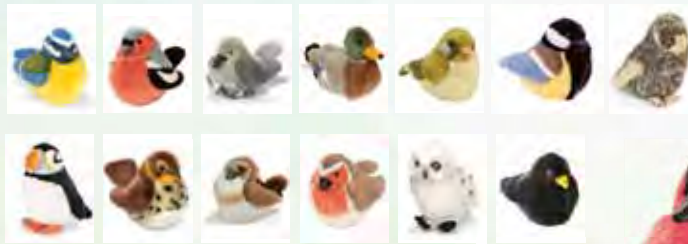
95,-

Sett bordbrikker

Pakketilbud på bordbrikker "Sjøfugl", "Småfugl", "Blader fra trær", "Fisk", "Sommerfugl" og "Nordiske dyr".

235,-

Plysfugler med "ekte" fuglelyd

75,- /stk

Plysfugler fra Wild Republic er små fugler i plysj med ekte fuglelyd når du klemmer dem. Autentisk fuglelyd fra anerkjente bioakustikk forskningssentre. Velg mellom: Blåmeis, Stokkand, Måltrost, Dompap, Lappugle, Lunde, Svarttrost, Grønnfink, Rødstripe, Gjøk, Snøugle, Nattergal og Bokfink.

LÆR DEG FUGLESANG
PÅ EN LETT MÅTE

Fuglekasse Meis eller Stær

Fire fuglekasser for meis eller stær av ubehandlet norsk furu. Fuglekasse fra Naturvernforbundet har vist seg populært blant småfuglene. Fuglekassene kommer som byggesett og er en svært hyggelig gave som kan aktivisere barn og barnebarn. Velg mellom meis eller stær.

150,-

Puslespill Kyst eller Haier

Puslespill Kyst, fargerikt puslespill som viser vanlige norske fiskearter, sjøfugl og sjødyr i naturlig habitat.

Puslespill Haier, fargerikt norsk-produsert puslespill som viser haier i naturlig habitat. Laget av resirkulert papp og miljøsertifisert papir.

65,-

BARNEGAVE

Toveis lupe

Robust lupe som kan brukes til å forstørre insekter og planter. Populær blant barna. Speilkonstruksjon gjør at du kan se både undersiden og oversiden av småkrypene samtidig.

162,-

Småkryp

Denne aktivitetsboken inneholder alt du trenger å vite for å fange, holde, mate og pleie insekter, edderkopper, mark, bladlus og andre småkryp. Her er detaljerte beskrivelser av hvordan du lager terrarier som passer de forskjellige artene, og utstyr som trengs for å fange, stelle og vedlikeholde småkryp.

125,- TILBUD!

Ta bedre bilder

Naturfotograf Lars Andreas Dybvik gir enkle råd som alle kan dra nytte av. Ingen teknisk kunnskap er nødvendig! 17 x 24 cm, 48 sider.

NYHET!

140,-

Fuglesang bok med integrert lydavspiller

Fuglesangboken har en integrert lydavspiller som gjør det mulig å høre fuglen samtidig som man leser om den og ser den på bildet. Det gir leseren en fascinerende fugleopplevelse enten man nyter boken hjemme eller ute i skog og mark.

360,-

BESTSELGER

160,-

Hagefugl plakat

Størrelse: 70 x 100 cm. Med oppheng og kantforsterkning. Trykt på tykt kunstpapir, svært holdbar. Sendes godt emballert i rull.

Bålgaffel

Teleskopisk bålgaffel eller grillpinne med ubehandlet trehåndtak.

49,-

Fugleplakater sett: Trekkfugl og Vinterfugl

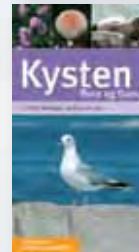
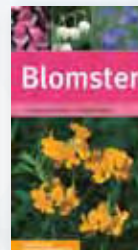
42 x 65 cm. Klassiker, nå svanemerket produkt. Alle vanlige norske stand- og trekkfugl.

127,-

Felthåndbøker

Felthåndbøker som er både oppdaterte og svært godt illustrerte. Sammen dekker de det meste du trenger å vite om norsk natur, dyr og planter: Økologi, dyreadferd og naturens spennende livshistorier i tillegg til artsbestemmelse. Velg mellom: Trær, Blomster, Dyreliv i byen, Skogen, Fugler i nærmiljøet og Kysten.

190,- /stk

Flergangsgrill med briketter

BarBEco-grillen er et godt og rimelig alternativ, sammenleggbart og enkel i bruk. Settet inneholder grill, underlagsbeskyttelsesmatte, veske, og hendig eske med 16 store grillbriketter av kokosnøttskall. Brikettene tennes uten tennvæske og gir god varme og grillsmak. Du får kjøpt påfyll med BarBEco-briketter blant annet her hos Naturvernforbundet og i stadig flere butikker og bensinstasjoner.

170,-

Scan QR-koden - mer enn 200 produkter i medlemsbutikken

Naturvernforbundet

BESTILLING

Alle de oppgitte priser er medlemspriser. Ikke-medlemmer betaler ca 25% mer. Porto og ekspedisjonsgebyr 84,- ved kupongbestilling.

ALLE PLAKATER SENDES GODT EMBALLERT I RULL!

FORNAVN		ETTERNAVN	
ADRESSE			
POSTNUMMER		POSTSTED	
MEDLEM JA ☐ NEI ☐		E-POST (valgfritt)	

Send meg (antall) foldbart sitteunderlag á 25,- /stk.

ANTALL	VARENAVN
ANTALL	VARENAVN
ANTALL	VARENAVN
ANTALL	VARENAVN

Sendes til Norges Naturvernforbund Salgsavdelingen, P.A. Heuchsgate 27, 3770 Kragerø. Vi sender deg varene med A-post innen to arbeidsdager, med faktura i pakken. Kundetelefon: 940 02 300. Nettbutikk: www.naturvernbutikken.no

Mariboegate 8, 0183 Oslo, Norge
Tlf: 23 10 96 10, faks: 23 10 96 11
E-post: naturvern@naturvernforbundet.no
Internett: www.naturvernforbundet.no
Kontingent: Hovedmedlem 200,- første år, så 390,-
Pensjonister og studenter: 100,- første år, så 175,-
Familiemedlemskap: 300,- første år, så 420,-
Student-/pensjonistfamilie: kr 200,-
Livsvarig medlemskap: kr 7000,-
Medlemmer av Naturvernforbundet er automatisk medlem
av det lokal- og fylkeslag vedkommende sokner til.

ØSTFOLD: E-post: ostfold@naturvernforbundet.no. Leder: Øyvind Enger, Tlf: 951 50 715.
OSLO OG AKERSHUS: Tlf: 22 38 35 20, E-post: noa@noa.no Daglig leder: Gjermund Andersen.

HEDMARK: E-post: hedmark@naturvernforbundet.no. Leder: Hege Sjølie. Tlf: 900 52 002

OPPLAND: E-post: oppland@naturvernforbundet.no. Leder: Bjørn Frøsaker. Tlf: 415 14 285.

BUSKERUD: E-post: buskerud@naturvernforbundet.no. Fylkessekretær: Per Øystein Klunderud. Tlf: 32 75 05 04.

VESTFOLD: E-post: vestfold@naturvernforbundet.no. Fylkessekretær: Hans I. Nesse. Tlf: 33 31 33 42.

TELEMARK: E-post: telemark@naturvernforbundet.no. Leder: Tormod Svartdal. Tlf: 481 47 322.

AUST-AGDER: E-post: austagder@naturvernforbundet.no

VEST-AGDER: E-post: vestagder@naturvernforbundet.no. Fylkessekretær: Peder Johan Pedersen. Tlf: 456 05 646.

ROGALAND: Tlf: 51 52 88 11. Daglig leder: Erik Thoring. E-post: rogaland@naturvernforbundet.no

HORDALAND: Tlf: 55 30 06 60, E-post: hordaland@naturvernforbundet.no. Daglig leder: Niils Tore Skogland

SOGN OG FJORDANE: E-post: sognfjordane@naturvernforbundet.no. Leder: Thorleif Jacobsen. Tlf: 995 37 572.

MØRE OG ROMSDAL: E-post: moreromsdal@naturvernforbundet.no. Leder: Øystein Folden, Tlf: 71 53 33 31, 918 12 542.

TRØNDELAG: Tlf: 73 51 52 24. Regionssekretær: Hallgeir F. Opdal, e-post: hol@naturvernforbundet.no, tlf. 402 48 084
Leder Sør-Trøndelag: Steinar Nygaard. Tlf. 976 13 429.

Leder Nord-Trøndelag: Rune Logstein. Tlf. 938 04 339.

NORDLAND: E-post: nordland@naturvernforbundet.no Leder: Erling Solvang. Tlf. 952 54 075

TROMS: E-post: troms@naturvernforbundet.no. Leder: Wibeke Bergheim, tlf. 995 58 548

FINNMARK: E-post: finnmark@naturvernforbundet.no Leder: Gunnar Reinholdtsen, Tlf. 474 63 425

KOORDINATOR NORD-NORGE: Geir Jørgensen, e-post: gj@naturvernforbundet.no. Telefon 940 15 235.

NATUR OG UNGDOM: E-post: info@nu.no, Tlf: 23 32 74 00. Web: www.nu.no. Leder: Silje Lundberg.

Ta kontakt med organisasjonsavdelingen dersom listen skal endres. Tlf. 23 10 96 33. E-post: medlem@naturvernforbundet.no

Lovstridig rovviltforlik?

Rovviltforliket i Stortinget var et overgrep mot norsk natur.

Vedtaket ble fattet etter vedvarende press fra bøndene og deres organisasjoner, fulgt av et politisk kupp fra Senterpartiet og enkelte landbruksorienterte representanter fra andre partier. Jeg vil påstå at mange av de øvrige representantene ikke hadde kunnskaper nok om norsk dyreliv til fullt ut å skjønne hva slags vedtak de var med på. Resultatet ser vi nå, hvor fylkesvise rovviltneemnder uten biologisk bakgrunn er i ferd med å bringe flere av artene inn i faresonen for manglende biologisk funksjon eller reell utryddelse.

I dag er det stort sett enighet om at tapet av biologisk mangfold er en av de store truslene mot økologisk og økonomisk bærekraft på kloden. I tråd med dette er det en internasjonal oppfatning at hvert enkelt land har et selvstendig ansvar for å ta vare på eget dyreliv. Det blir oppmuntret til internasjonalt samarbeid, men ikke for å skyve ansvaret over på naboland! Mange land gjør i dag store og kostbare anstrengelser for å restaurere dyreliv som er i ferd med å gå tapt.

Rovviltforliket er et vedtak stikk i strid med en slik holdning. Det er ikke basert på tilgjengelig kunnskap innen genetikk og bestandsøkologi når det gjelder hvor store bestandstall som må til for å sikre de store rovviltartenes overlevelse i vårt land på lang sikt. Det er ikke basert på bestandstall som må til for at disse topppredatorene i næringskjedene skal kunne ivareta sin viktige funksjon i forhold til dyrelivet forøvrig. Det er ikke vurdert i forhold til folks rettigheter til naturopplevelse, slik det er formulert i Grunnloven og i naturrelatert lovverk. Det er ikke forenlig med formålsparagrafene i viltloven og naturmangfoldloven, og det er ikke forenlig med internasjonale konvensjoner som Norge har ratifisert. Det skyver ansvar for artene over på våre naboland.

Det er også grunn til å merke seg at i rovviltforliket blander lovgivende myndighet seg i detalj inn i hvordan utøvende myndighet skal fungere i forhold til gjeldende lovverk. I andre sammenhenger er dette blitt sterkt kritisert, blant annet også i Stortinget.

Rovviltforliket er en skam for norsk naturforvaltning. Riksrevisjonen bør snarest granske om rovviltforliket er ulovlig i forhold til gjeldende lovverk og internasjonale konvensjoner, likeledes om det er

FOTO: KJERSTI JØRGENSEN/STOCKPHOTO.COM

Rovviltforliket er en skam for norsk naturforvaltning, mener artikkelforfatteren, som er tidligere leder i Naturvernforbundet. Denne ulven er nok ikke uenig i det.

klanderverdig at lovgivende makt blander seg inn i utøvende funksjon på en slik måte. Natur- og naturvernbevisste mennesker og organisasjoner skal aldri godta dette vedtaket, og skal forfølge det med de midler som er nødvendig så lenge det måtte være aktuelt.

Hans J. Engan

Tynset

Send dine meninger til
Natur & miljø!
redaksjonen@naturvernforbundet.no

PS: Jo kortere du skriver,
jo større er sjansen for at
vi har plass til innlegget.

Stopp vindkraftgalskapen!

NRK-programmet «Englar med skit på vengene» (sendt i 2007) fekk mange til å skjøne kor ekstremt naturøydeleggjande vindkraftutbygginga er.

Men den store debatten kom aldri. Delar av miljøvernørsla, med Zero, Bellona og Natur & Ungdom (NU) i spissen, dura vidare i sitt massive press for å få meir utbygging. NNV har heile tida hatt den ullne – og håplause – haldninga: Vi er for vindkraft, men ikkje i verdifulle og sårbare naturområde.

- REIN SUBSIDIERING AV NATURØYDELEGGING

I september 2012 kom eit nytt tv-program (NRK Brennpunkt: «Et slag i luften»), med totalslakt av både vindkraft og grøne sertifikat. Heidi Sørensen, tidlegare statssekretær i Miljøverndepartementet og leiar i NNV, uttalte der at ho aldri har angra så mykje på noko som at ho var med på å få innført dei grøne sertifikatene. Ho kalte dei for ei rein subsidiering av naturøydelegging.

Heller ikkje denne gongen vart det nokon debatt, utruleg nok. Ingen av miljøvernorganisasjonane har teke opp hansken. Tvert imot har fleire kome med negative tilbakemeldingar til produsenten av dei nemnde programma! Argumentasjonen mot vindkrafta er slett ikkje ny. Heilt frå Smøla-kraftverket, ein av dei største miljøpolitiske skandalane her i landet, no med cirka 50 drepne havørner, har tunge fagmiljø både innan økologi og økonomi gått kraftig ut mot vindkraftsatsinga. Men ingenting ser ut til å bite på dei nemnde organisasjonane.

TRAGISK POSISJON

At miljøvernorganisasjonar faktisk er medskuldige i den storstilte raseringa av norsk natur som no er på gang, er tragisk.

I NNV har haldninga betra seg etter kvart som det har vist seg kva konsekvensar dei ulike utbyggingane faktisk får. Og svært ofte er det medlemmene ute i fylkes- og lokallaga som har kjempa mot det meste av det som har dukka opp av konkrete prosjekt – og vore frustrerte over den positive haldninga til vindkraft generelt frå sentralt hald.

Eit døme på utspel frå organisasjonar som trur at teknologi kan løyse kloden sine problem, skriv seg frå 2005. Zero, Bellona og NU sende då brev til

Danske Jan Eske Schmidt og Jørgen Hulbæk Christiansen fant nylig en havørn som var blitt kløyvd i to av en vindmølle i Nordjylland. Artikkelforfatteren ønsker kamp mot vindmølleparker langs norskekysten.

miljøvernministeren og olje- og energiministeren der dei bad om at Naturvernforbundet i Rogaland sitt forslag om å utsetje utbygginga på Høg-Jæren i påvente av nye retningslinjer for vindkraftverk, ikkje vart teke omsyn til! Dei ville ha utbygging straks!

Kor mykje ugagn skal desse organisasjonane få gjere før NNV seier skikkeleg ifrå? Er det ikkje på tide å ta eit oppgjør med organisasjonar som mest av alt er lobbyistar for kraftbransjen og andre som siklar etter subsidiemidlane?

VEKSTØKONOMIENS PREMISSAR

Når miljøvernorganisasjonar masar på meir utbygging av vindkraft, går dei inn på premissane til vekstøkonomien. Her ligg kjernen i problemstillinga. Politikarane er stort sett berre opptekne av å halde den økonomiske veksten i gang og er i kraftsamheng mest interessert i prognosane for kor mykje kraft som trengst i framtida. Vi kan ikkje gå inn på ei linje der løysinga på klimakrisa er å bygge ned natur – med økonomisk vekst som premiss!

EKSPONENTIELL VEKST

Trygve Haavelmo, nobelprisvinnar i økonomi, sa i si tid følgjande: «Mer vekst i de rike landene er en forferdelig tanke; det går ikke i hop med miljøet.» Ein gong fekk han spørsmål om kva han ville seie til verdas statsleiarar om han fekk snakke til dei i ein halvtime. Svaret var at han då

ville prøve å forklare dei kva eksponentiell vekst er for noko. Burde vi ikkje høyre meir på Haavelmo enn på vekstøkonomane? Aldri har norsk natur vore utsett for ein større trussel. Tytet frå politikarar og diverse organisasjonar om at vi berre skal realisere dei «gode» og «skånsame» prosjekta, er det reine skjære tøv. Vis meg dei områda der eit vindkraftverk av noko storleik ikkje gjer uboteleg skade på naturmangfald og landskap.

BLINDSPOR

Å gå meir inn på argumentasjonen mot vindkraft er det ikkje plass til her. Men han finst – i overveldande mengder. Nettopp derfor er det tragisk, og nesten uverkeleg, at vi ikkje for lengst har kome ut av det blindsporet vi hamna i den gongen «vindkraft» var eit reint, grønt og luftig ord – som ingen visste heilt kva innebar. No veit vi det.

Det verkar som om redsla for ikkje å vere miljøvennleg og politisk korrekt har teke kvelartak på heile vindkraftdebatten. At NNV går ut med storslegga og markerer avstand til div. nemnde organisasjonar er kanskje det som skal til for å få han i gang. Det beste NNV kan gjere, er å be norske styresmakter om å følgje eksempelet til Kroatia. I 2007 vart det der innført lovforbod mot vindturbinar langs den lange, vakre og vindfulle kysten, før ein einaste knaus var øydelaagd!

Jan Rabben

Toget, miljøet og fremtiden

Toget må være en bærebjelke i vår samferdsel supplert av andre befordringsmidler.

Vår store utfordring er å reise klimanøytralt. Fossile drivstoff må få en meget begrenset rolle. Denne utfordringen synes ledende norske politikere ikke ville ta. Nationmaster.com har Norge på 14. plass i antall kilometer jernbane per innbygger. Sverige, Finland og Latvia har mer jernbane per innbygger enn Norge. I dag bygger 66 land lyntog. Norge, verdens rikeste land, er ikke blant dem. Hvor mye frihet skal vi ha til å reise når, hvor og hvordan vi vil?

GOD MULIGHET FOR LØNNSOMME LYNTOG

Intet annet transportmiddel krever mer areal og er bedre egnet til å skape trafikkork og lokal forurensning enn privatbilen. Også de som verken må, kan eller vil eie egen bil har behov for gode transporttilbud. Bruk av privatbil kan med fordel reduseres. Her har toget en rolle som det eneste klimanøytrale effektive transportmiddelet i Norge, selv om Høghastighetsutredningen på snedig vis forsøker å fortelle oss annet. Verken bil, buss, båt eller fly vil i dag kunne bli klimanøytrale. Ett tog kan erstatte 8 passasjerfly eller 40 trailere. Nordmenn flyr cirka 8 ganger mer enn en gjennomsnittlig europeer. Flyrutene Oslo-Bergen og Oslo-Trondheim er begge blant de ti mest trafikkerte flyrutene i Europa. Daglig passerer 2 000 trailere grensen Norge-Sverige. Dette gir gode muligheter for nye lønnsomme lyntog.

Toget er ikke bare suverent som transportmiddel mellom bysentrene. Toget skaper også verdier for samfunnet underveis mellom storbyene. Toget er et allsidig, meget komfortabelt og effektivt transportmiddel. Det er neppe tilfeldig at Flytoget årevis er på topp som den bedriften med størst tillit hos kundene. Dobbeltsporet jernbane trenger halve arealet av 4-felts motorvei og er like billig å bygge. Lyntog krever mindre areal fordi linjene er rettete og dermed kortere enn tradisjonell jernbane. Med nøye planlegging og helhetlig bygging kan man unngå traseer over dyrket mark og vernede områder. Det er en misoppfatning at det

Her ser vi det franske lyntoget TGV. Artikkelforfatteren ønsker lyntog i Norge.

må være færre stopp på en lyntoglinje. Løsningen er alternativt stoppmønster som opprettholder mange stoppesteder og høy hastighet. Erfaringer fra Europa viser at lyntog stjeler minst 70 prosent av flyets kunder når de konkurrerer på tid. Flyruter er blitt nedlagt på grunn av nye lyntoglinjer.

SUBSIDIERER FLY

Jernbanen har bestått av private linjer med lite samordnet logistikk. Av strategiske grunner bør vi ha spredt bosetning og fly er blitt subsidiert til dette formål. For det tredje investerer vi klattvis og det blir dyrere mindre effektivt enn helhetlig fremføring. Er det smart? I Norge har vi privat gjeld (>2.500 mrd Nkr) som kunne finansiert bygging av lyntog mellom de store byene. Langs kysten ligger de største byene som kan bindes sammen med båt og tog som skjelettet i vårt transportsystem da begge har stor kapasitet, noe fly ikke har. Skjelettet suppleres effektivt av store og små blodårer som fly, buss og bil. Dessverre ser vi i dag en togsatsing som møter fremtidens behov med gårdsdagens løsninger.

Høghastighetsutredningen fremhevet «problemene» og ignorerte mulighetene. Satsning på tog krever derimot visjoner, mot og handlingsvilje som da Bergensbanen ble til for over 100 år siden. Da var det også høykonjunktur i Norge. Lite nytt har skjedd siden. Nå på høyden av oljealderen har vi råd til å satse på dobbeltsporet lyntog i et moderne og effektivt flerbrukskonsept. For fremtiden! Ved Stortingsvalget 2013 kan du være med å avgjøre om Norge skal få en slik jernbane.

Torbjørn Endal

Eiksmarka

Forvaltning av fjellrev og gerhalvøya nasjonalpark

Innlegget er ein oppfølgande kommentar til Arnt Støme sitt tidlegare innlegg om samme tema.

I etterkant av innlegget til Støme har naturforskarar som arbeider med fjellrev i området komme med innspel basert på erfaringsbasert viten. Innlegget er ikkje ein kritikk av den enkelte naturforskar. Dette innlegget går meir på etikken i naturforskninga generelt, og denne vert her eksemplifisert gjennom reveforvaltninga i Varangerhalvøya nasjonalpark.

LANGT VEKK FRÅ GOD ETIKK

I utgangspunktet skulle såkalla uttak av raudrev skje via ordinær jakt i nasjonalparken.

Men forvaltninga meiner at ein må sette inn nye sidetiltak for å redusere raudrevstamma i området. Dei nye tiltaka for å desimere raudrevstamma medfører at ein kjem langt vekk frå god dyreetikk og tradisjonell fangstmoral. Ved å la SNO starte med avskyting ved hjelp av motorisert ferdsele har ein endra drastisk på vilkåra for raudreven i området.

Den er no ikkje lenger å betrakte som jaktbart vilt, men har vorte redusert til å bli eit skadedyr.

Er det uproblematisk at staten driv utstrekt motorisert ferdsele i ein nasjonalpark utover vanlege tilsynsoppgåver når ein har ei motorferdsellov i utmark som gjeld andre naturbrukarar? Når staten sjølv via konsekvens av "politisk hestehandling" avlivar jerveungar i hiet i andre landsdelar, og i dette tilfellet jaktar motorisert på drektige raudrevstisper i Varangerhalvøya nasjonalpark, kan ein da snakke om god signaleffekt til andre naturbrukarar?

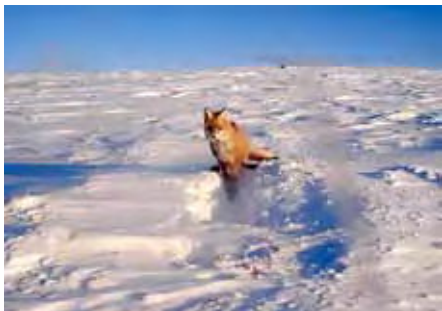
BEHANDLAST SOM RETTSLAUST SKADEDYR

Staten vil ha slutt på krypskyting av rovvilt og ulovleg motorferdsele i utmark, og i viltlova er det nedfelt at artar skal ha ro i drektighets, yngleperiodar og hekketid. Men så gjeld visst ikkje slike gode prinsipp den som sjølv sitt med utøvande makt til nettopp å følge opp at viltlevande dyreliv får lovmessig kvalifisert rettssikkerheit? Kva slags stressnivå opplever ei drektig raudrevstispe som vert jaga på snøen ved hjelp av scooter? Kva

FOTO: SATJUNE/FLICKR.COM

og raudrev i Varan- ark

FOTO: UNIVERSITETET I TROMSØ

En rødvilt ble fanget opp av Universitetet i Tromsøs viltkameraer på Varangerhalvøya vinteren 2006-2007. Artikkelforfatteren stiller spørsmål ved revforvaltningen i området.

med merking av dyr og uttak av ungar frå hiet? Kan nokon våge å forske uavhengig på dette? Vedkommande får neppe ei offentlig stilling, men vil seinare ha sitt etiske retningskompass intakt.

Ein har satsa store ressursar på avlsstasjon på Oppdal for å auke fjellrevbestanden i den sørlege fjellheimen. I Finnmark skal ein ikkje legge ned dei samme økonomiske rammene for å få opp bestanden? Her har DN beklagelegvis valgt ein forvaltningstrategi som uansett smågnagarår, klimaendringar i fjellet og øvrige sykklusar, ikkje fører til særleg oppsving i antall fjellrev, men som behandlar den nære slektningen som eit rettslaust skadedyr.

BØR HA ARMLENGDES AVSTAND

Naturvernforbundet på si side treng god dialog med naturforskarar og forvaltning, men eg er tvilsam til om dette prosjektet er i tråd med kva begrepet naturvern bør innehalde.

Nokre gonger bør ein som naturvernar og naturbrukar ha ei armlengdes avstand til det offentlege. Lokale jegarar kunne ha fått betre rammevilkår til å gjere arbeidet med å desimere raudrevstamma på ein reinsleg måte.

Bernt Gjelsten

Tidlegare ellevakt og naturoppsyn i Koma-
gelva/Komagdalen

LEDERS HJØRNE

Valgfriheten vi ikke vil ha

Forbrukerrådet har vært på miljøgiftjakt på barneroommene hjemme hos Arbeiderpartiets parlamentariske leder Helga Pedersen og Høyres miljøpolitiske talsmann Nikolai Astrup. Jakta ga nedslående resultat – det ble avdekket en rekke skadelige kjemikalier fra leker, klær og andre produkter.

Jeg tror hverken Pedersen eller Astrup er spesielt dårlige foreldre som bevisst har foret sine barn med giftige leker og klær. For å være ærlig tror jeg en tilsvarende undersøkelse hjemme hos meg ville gitt nøyaktig samme resultat.

For oss som forbrukere er det umulig å skulle holde oversikten over hva som er giftig og ikke. I alle fall er det de færreste av oss som leser innholdsdeklarasjonen på leketøy, sjampoer, klær og annet vi kjøper inn. Og skulle vi gjøre det, er det en ganske lang liste med navn på rare kjemikalier vi måtte ha på harddisken for å finne ut om varen vi holdt i hånda var tilsatt miljøgifter.

Valgfrihet er bra, men jeg tror de fleste vil være enige i at det er noen valg vi forbrukere ikke trenger. Vi trenger for eksempel ikke valget mellom en parkdress som inneholder miljøgifter og en som ikke gjør det. Det er neppe noen som ville valgt parkdressen med miljøgifter, dersom de ble gjort klar over det gjennom en svær advarselstrekant og et dødninghode festet til dressen.

Når vi går i butikken vil vi helst at det vi kjøper skal være trygt. Vi kan ikke overlate til den enkelte forbruker å få bort de giftige produktene ved å la være å kjøpe dem. Vi må forby bruken av giftige stoffer. For som Helga Pedersen sa til NRK

– jeg er jo ikke kjemiker. Nei, og så lenge vi ikke vil at alle skal være det, må det være industriens ansvar å sørge for at varene de selger oss ikke er giftige for naturen eller helsa vår. Og siden kjemikalieindustrien åpenbart ikke tar ansvaret sjøl, må politikerne Astrup og Pedersen trå til og tvinge dem til å slutte å bruke giftstoffer.

Fram til vi har forbud på plass må varene med giftig innhold merkes tydelig så forbrukerne enkelt kan styre unna. Det holder ikke, som Klima- og forurensningsdirektoratet (KLIF) har gjort, å lage nettstedet www.erdetfarlig.no hvor de lister opp en rekke stoffer vi bør styre unna – da forutsetter vi igjen at folk enten er kjemikere eller lærer seg navnene arsen, bisfenol, siloksan, muskxylen og en rekke andre kjemiske forbindelser som er skadelige. Det holder heller ikke å si at disse stoffene kan finnes i maling, fugemasse, plast, kosmetikk eller CD-plater. Ingen av oss studerer varedeklarasjonen. KLIF burde i det minste ha laga en liste over navnet på produktene vi burde styre unna.

I stedet gis vi valg. Valg vi ikke er klar over at vi tar, og som vi helt sikkert ikke ønsker å måtte ta.

Lars Haltbrekken

Leder,
Naturvernforbundet

Btxt

SØPPELHYTTA

Btxt

Havene fylles med søppel. Særlig plast, som brytes veldig sakte ned i naturen, er en trussel mot havene og livet der. Hvorfor ikke vise dette frem og gjøre noe med problemet, tenkte kunstneren Solveig Egeland. Miljøagentene hoppet på, og har i år bygd søppelhytte på Hvaler.

Tekst: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvernforbundet.no

Btxt

– Nå har vi bygd hytter i tre år. Målet er å informere om søppel i havet, og hvordan spesielt plastforurensning påvirker fisk, fugl og fauna. Jeg har tidligere vært byråkrat, og har lagd mange rapporter om dette, men de leses ikke av mange. Jeg startet derfor Ocean Hope som en døråpner, et prosjekt som kan bidra til at folk blir mer åpne for å ta inn budskapet. Barn har i tillegg en evne til å ta til seg kunnskap, og formidle den på en annen måte, forteller Egeland.

Hun har samarbeidet med Miljøagentene på Kråkerøy i lengre tid om å bygge hytta på Hvaler. Innsatsen ble kronet med en 11 siders reportasje i Dagbladet Magasinet om prosjektet, samt om problemene med marin forsøpling. I tillegg

har flere enn 20 miljøagenter vært ute i fjæra, samlet avfall og bygd ei hytte av det. Samtidig har de besøkt nasjonalpark-senteret på Skjærhalden, og fått masse opplæring om marint søppel.

– Vi har ryddet avfall langs kysten på Hvaler, og sortert avfall som skjærgårdstjenesten hadde samlet inn. Ungene har vært veldig engasjerte. Det har vært fint å kunne bidra konstruktivt. Miljøproble-mene er ofte så store at man kan føle av-makt, men hvis du kan bryte det ned til konkret handling tilfører du litt håp, for-teller Anne Skauen, som er kontaktperson for Miljøagentene på Kråkerøy.

Kunstner Egeland har store planer for sitt kunstprosjekt videre. Neste år blir søppelhyttene eksportartikkel.

– Da ligger det an til å bli hytter på Koster i Sverige og på Anholt i Danmark. Målet på sikt er å være til stede på alle de syv hav, forteller Egeland, som nå vil om-danne prosjektet til en organisasjon. Hun er på leting etter samarbeidspartnere, spesielt fra næringslivet.

– Det er større etterspørsel etter pro-sjektet enn hva jeg, som bare er én per-son, kan møte, forteller Egeland.

Btxt

MILJØAKTIVITETEN

Her vil vi presentere forskjellige miljøaktivite-ter som voksne og barn kan gjøre sammen. Denne gangen: Leskedrikk fra treet!

Bjørkesaft

ÅRSTID:

Vår og sommer.

HVA:

Naturens egen leskedrikk, rett fra treet.

HVORFOR:

Fordi det smaker bra, og er litt spen-nende. Bjørka synes heller ikke det gjør noe særlig.

SLIK GJØR DU:

Skjær over ei tynn bjørkegrein. Tre på ei flaske (ofte fint med en glassflaske som har litt tyngde). Surr flaska fast med hyssingen og la bjørkesafta dryp-pe opp i flaska. Vent til dagen etter.

ELLERS:

Bland bjørkesafta med annen saft, juice, sodavann eller lignende. Nå har du laget en eksklusiv, helt naturlig spe-sialitet som kanskje kan være morsom å lage på barnehagen eller skolen?

VI ER MILJØAGENTENE!

Miljøagentene er barnas miljøvernorganisasjon. Vi vil skape et varig og løsningsorientert engasjement for natur og miljøvern hos flest mulig barn på barns premisser. Vi arbeider for å gi barn troen på seg selv, framtiden og at det nytter å gjøre noe. Alle barn i Norge kan bli miljøagenter og jobbe sammen for at alle skal bli flinkere til å ta vare på jordkloden vår. Alle miljøagenter har rett til å si ifra.

Mer info: www.miljoagentene.no

JEG ER IKKE SINT - BARE VELDIG, VELDIG SKUFFET

KVITRER I DE TUSEN HJEM

Med mer enn 60 uker på bestselgerlistene, og 143 000 eksemplarer solgt, er *Fuglesang* en av de største bestselgerne i bok-Norge på lang tid. Forfatter Jan Pedersen er forbauset over den enorme interessen.

Tekst: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvernforbundet.no

– Boka har kommet ut på ni språk, og selger klart best i Norden samt Estland. Storbritannia har to millioner fugleinteresserte, men der har ikke interessen vært like stor, forteller Pedersen.

TRUFFET EN NERVE

Fuglesang har truffet en nerve i Norge. I boka får du lett tilgjengelig informasjon om vanlige fuglearter, skrevet på et språk som hvermannen skal kunne forstå. Her er det ingen faguttrykk, telling av over- og underfjør og bestandskart, men gjennkjennelige beskrivelser. Men det store salgsargumentet er den integrerte lydavspilleren, som gjør at du får lydene fra alle fuglene ved å trykke på en knapp.

– OVER ALL FORVENTNING

– Det finnes en bok i USA, med tegn-

FOTO: KRISTIAN S. AAS

Fuglesang-forfatter Jan Pedersen er forbauset over den enorme interessen rundt boka, som kommer med integrert lydavspiller.

ger, en kjedelig beskrivelse av hver fugl og en lydspiller. Jeg har tidligere laget en felthåndbok om fugler, og forsto at dette kunne brukes til en mer populærorientert bok. Men responsen har vært over all forventning. Boken brukes til quiz, til underholdning og til læring. Barn synes det er spesielt gøy med alle fuglelydene, og jeg har hørt historier om barn som har korrigeret læreren når de har vært ute på tur, og læreren skulle forklare hvilken fugl det var de hørte, ler Pedersen.

HÅPER PÅ ØKT NATURENGASJEMENT

Han har arbeidet med ringmerking av fugler, og har vært oppsynsmann på naturreservatet Lilla Karlsö utenfor Gotland, som eies av Naturvernforbundets søsterorganisasjon Naturskyddsföreningen. Nå håper han at den økte interessen for fugler som boken fører til, også kan smitte over til økt engasjement rundt naturvern generelt.

– De som er frelste kan ikke redde verden alene. Jo flere som blir interessert i naturen, jo større muligheter har vi for å beskytte det som er igjen. Mange organi-

sasjoner skyter for høyt, slik at terskelen blir for høy for nybegynnere. De eneste som har kritisert boken er den ornitologiske foreningen i Sverige, som syntes den ble for lite faglig. De trodde boken var for slike som dem. Men det er den jo ikke, sier Pedersen.

DÅRLIG I DANMARK

Pedersen, som opprinnelig er dansk, sier han er overrasket over at boken selger markant dårligere i Danmark enn i andre nordiske land.

– Hvorfor det? De andre nordiske landene har en tøffere vinter, og knytter kanskje mer minner til fuglesang på våren. Jeg tror nordmenn, svensker og finner frydes mer over fuglesangen enn dansker, sier Pedersen.

Oppfølgeren *Ville dyr*, som beskriver 100 arter fra hele verden med lydavspiller, har også solgt ok, men er ikke i samme liga som fugleboken. En annen fuglebok *Fuglesang ved hushjørnet* som er mer innrettet mot «hverdagsartene» vi ser fra vinduet, er i salg i Sverige. Kanskje fuglesangeventyret kan fortsette?

Boken *Fuglesang* kan kjøpes i Naturvernforbundets nettbutikk på adressen www.naturvernbutikken.no.

ETABL 1799
FRIELE

FRIELE FAIRTRADE KAFFE

er laget av de beste kaffebønnene fra Fedecocaguas kooperativer i Guatemala. Kaffen dyrkes under skyggetrær i bratte terreng opptil 2000 moh. Dette gir en lang modningsprosess som, i kombinasjon med et vulkansk jordsmonn og måneder med regntid, hever kvaliteten og setter en ekstra spiss på smaken. Resultatet er en fruktig, rund og frisk kaffe med meget god syrlighet, og hint av mørk sjokolade, mandel og sitrus.

..... www.friele.no

En fruktig, rund & frisk kaffe, som passer til enhver anledning

built on trust™

**Nature has its own rules.
We simply shape our ships to follow them.**

www.vard.com

VARD™
a Fincantieri company

www.logm.no

Vekst
og miljø
er et
felles
ansvar

- vi gjenvinner batterier

BATTERIRETUR®

Vi gjenvinner batterier

www.batteriretur.no